

KANYÓ ÁRPÁD

A SZENT AJTÓK FÜGGÖNYE

**December 8-án
pappá szentelésének
60. évfordulóját
ünnepelte főtisztelendő
Lakatos László atya.
Eme különleges évfordulón
írásommal őt köszöntöm.**

Amikor nemrégiben a jubilánssal beszélgettem, egy érdekes „liturgikus emléket” idézett fel: a megboldogult Mosolygó Imre atya említette neki a négy pap vövel büszkélkedhető Kutka Izidor (1865–1935) személyét, aki 1913–1935 között timári parókus volt. Az elbeszélés szerint ő még használta a timári templom ikonosztázionján a függőnyt, s feltűnő volt a történetet felidézőnek, hogy amikor áldást adott, azt olyan furcsamód tette, a függőny „felett”. Minden bizonnyal e neves atya nem a függőny fölé ágaskodott, hanem a királyi ajtó sarka és a függőny között kandikált ki áldást adva – amint látható ez ma is például moldvai monostorokban –, mindenesetre a felidézett sztori egy dolgot bizonyít: a királyi kapu mögötti függőny a 20. század elején sem volt teljesen ismeretlen. Ez az emlékidézés adta az apropóját is annak, hogy jelen sorainkban most a szent ajtók függőnyeiről gondolkodjunk el.

A nálunk főként „királyi ajtó”-ként ismert „szép kapu” és a diakónusi ajtók mögött is felfüggesztett függőny elsősorban a szentélyben végbemenő események titokjellegét hivatott hangsúlyozni. Ezért lényeges még az az elnevezésbeli különbség is, amellyel a szent Eucharisztia alapítását illetjük: míg Nyugaton „utolsó”, addig Keleten inkább „titkos” vacsorát emlegetnek, amely a szentáldozás előtti imánnak is fontos része: „a te titkos vacsorádnak részesévé fogadj ma engem...” Vagyis a „titkos vacsora” a kenyér és a bor átváltozásának örök misztériuma mellett azért is volt „titkos”, mert nem „nagyközönség,” hanem zárt ajtók mögött, a tizenkettő körében, a világtól elzártan zajlott le. A függőny ennek a vacsorának a misztikus titkát őrzi: a tér- és webkamerák világában, amikor az ember min-

dent látni kíván, bizony még mindig van szemmel nem látható, örök titok, amely előtt mély megrendüléssel és tisztelettel illik adóznunk.

A keleti egyházaknak szóló Liturgikus Instrukció szerint „a szentélyt a hajótól rács, függőny vagy ikonosztáz választja el, mert ez a legszentebb hely: itt helyezkedik el az oltár, amelyen az isteni Liturgiát ünneplik, és felajánlják az áldozatot” (Lit. Instr. 104.). A lexikonok meghatározásai szerint a függőny (καταπέτασμα) a királyi ajtó mögött lévő, elhúzható, főként piros színű szövet, amelyet a szertartások bizonyos részein ki-, illetve újra behúznak.

Az mindenesetre bizonyos, hogy használata ősi, mint az ikonosztázion! A jámbor hagyomány egy érdekes epizódja alapján – melynek hitelességét most nem vizsgáljuk – néhányan a 4. század első feléhez, Nagy Szent Bazilhoz kötik; a kutatások elsősorban szíriai eredetűnek vélik (az oltárfüggőny szír közvetítéssel jutott el az örményekhez), ősiségét egyértelműen bizonyítja, hogy használják azt a nem bizánci rítust követő ősi keleti egyházakban, például a szír, a kopt, az etióp és az örmény rítusban is. A maronita egyházban az ikonosztázion nem ismert, függőnyt viszont esetenként ők is alkalmaznak.

Az ikonosztázion kialakulása előtti időkben olykor az oltár cibóriumát függőnyözték el – ez jelzi a szent oltár tisztelésének fokozatos fejlődését is (!) –, később az ikonosztázion kezdeteit jelentő, a 4. században megjelenő szentélyrekesztő rács, majd oszlopok közé húzták (az oltár előtti bejáratról – amit sokáig a függőny helyettesített, majd kialakult a királyi ajtó – azóta beszélhetünk, amióta van szentélyrekesztő, a 4. századig azonban a templom főbejáratát nevezték „királyi”-nak), hogy világosan jelezzék a hajó és a szentély határvonalát, valamint megszüntessék annak néhol a 3. században gyakorlattá vált szokását, hogy a hívek az oltárhoz járuljanak az Eucharisztia vételére. Másik funkciója továbbra is a szent titkok eltakarása volt a hitjelöltek, no meg a hitetlenek elől (a zárt függőny arra is figyelmeztet, hogy a hit titka mindenkinek nem is fedhető fel!), és így őrizte a Szent Liturgia alatt az Eucharisztia nagy titkát.

A függőnyt a kezdeti időkben feltehetően két oldalra húzták szét. A szimbóluma már akkor is azt jelentette, hogy amikor a függőny mögötti szentély feltárul, akkor láthatóvá válik a világ előtt az üdvösség mindama nagy titka, amely „századok és nemzedékek óta el volt rejtve” (Kol 1,26), és Jézus megtestesülése, emberré léte révén lett láthatóvá, jutott nyilvánosságra az emberiség előtt. Az efezusi levelet magyarázva Aranyszájú János atyánk így beszél: „Amikor azt hallod: Mindnyájan együtt könyörögjünk!..., s látod, hogy a függőnyt széthúzták..., akkor arra gondold, hogy a menny felülről kettévált, és az angyalok alá szállnak.”

A keleti teológusok között nagyjából két irányvonal figyelhető meg a függőny eredetét és teológiáját illetően.

Az egyik szerint a függőny templomi alkalmazásához nagyban hozzájárult Szent Pál apostol teológiája, aki a zsidókhöz írt levélben párhuzamot von Krisztus halála és a zsidó templom belső, kultikus jelentőséggel bíró kárpitjának meghasadása között (a belső, kozmikus jelentőségű függőnyt az elnevezésben is megkülönböztették a külsőtől). Erről az eseményről mindhárom szinoptikus evangélium megemlékezik (Mt 27,51; Mk 15,38; Lk 23,45). Pál apostol így beszél: „Mivel tehát bízunk abban, testvérek, hogy Jézus vére által bemegyünk a szentélybe, amelyet nekünk, mint új és élő utat a függőnyön („δι’ το?

καταπερ?σματος”), azaz a saját testén keresztül megnyitott, és mivel van főpapunk Isten háza fölött, járuljunk hozzá igaz szívvel a hit teljességében, hintsük meg és tisztítsuk meg szívünket a rossz lelkiismerettől, és mossuk le testünket tiszta vízzel!” (Zsid 10,19–22). Ennek alapján a páli függönyértelmezés mintha korábbi lenne, minthogy a jeruzsálemi templom függönyét előképként a templomi függönyre használták volna. (Erről jó eszmecseréket is folytathatnak ám, hiszen Pál maga is zsidó hagyományokon nevelkedett...) Krisztus eszerint a saját testével maga lett „új és élő függöny” (Jakab ősevangéliumának is egyik teológiai gondolata ugyanez), átjáró az Isten országába mindazoknak, akik követik őt, míg addig a szentek szentjébe csak a függöny elhúzása révén léphetett be egymaga a főpap. Elsődlegesen tehát a függöny meghasadása a Krisztus által számunkra megnyitott Isten országának képe, melynek őszövetségi előképét jelentette a zsidó templom kárpitja,

de ez elvesztette jelentőségét, miként maga a zsidó templom is. Ez „a templom elveszti központi értékét az istentisztelet szempontjából, mert Jézus halálakor a függönye kettéhasadt, felülről egészen az aljáig” – emlékeztet bennünket a keletiek számára kiadott Liturgikus Instrukció is. A keleti keresztények – akik az isteni liturgiában szüntelen a misztériumot, magát „a Titkot” ünneplik – hiszik, hogy Isten számunkra is megnyitja majd a most még elfátyolozott mennyei szentély ajtaját. Ritkán így emlegeti a bizánci himnuszköltészet is az örök hazába való bejutást: „Legisteneőbb Mihály atya! Te most a szent köntösben ékeskedsz, és bent vagy a Szentek Szentjében, a második függöny mögött, mint újabb Áron.” (Lásd május 23., Mihály hitvalló püspök emléknapiján.)

A mennyei (szellemi) és a földi (anyagi) világ határvonalaként magyarázza ezt a páli részt Alexandriai Cirill főpap is, de számos őszövetségi apokrif irat hasonlóképpen értelmezi a függönyt.

A páli megközelítést nem hangsúlyosan kezelő másik irányvonal szerint a függöny jelképisége egyértelműen a zsidó templom, a szentek szentjének függönyéből került át az Egyházba: ha jól meggondoljuk, összességében vagy elterjedtségében (az etióp egyházzól ezért nem beszélünk, hisz annyira nem kiterjedt) a keleti egyház az, amely a leginkább megőrzött és értelmezett újra számos őszövetségi jelképet a liturgikus életében. E szerint a magyarázat szerint a templom szentélye az őszövetségi szentek szentjének a megfelelője, és amint abban az Isten népe közötti jelenlétét biztosító frigszekrényt őrizték, úgy őrizzük mi is a szentély asztalán (a „szent oltár”-on) az isteni Eucharisziában valóságosan jelen és köztünk lévő Krisztust. Itt már hangsúlyosabb az egyháztani vonatkozás is, miszerint nemcsak Krisztus lett „új függöny”, hanem az Egyház maga is az „új Jeruzsálem”, melynek dicsőségével húsvétkor nem győzünk betelni: „Tündökölj, tündökölj, mennyei Jeruzsálem.”

A bizánci Mária-tisztelet egyik sajátossága, hogy a himnuszköltészet a függönyt az Istenszülő előképének is tekinti: „Téged jelképezett előre csodálatosan a Törvény, Tisztaságos, te sátor, te szent edény, te csodá-

latos frigszekrény, függöny és vessző, leront-hatatlan templom és Isten kapuja. A Törvény arra is megtanít, hogy ezt hangoztassuk: Valóban mindent felülmúlsz, tisztaságos Szűz!” (Lásd november 21., az Istenszülő templomba vezetése napján.)

A függöny használatának általánossá válásával kapcsolatban a bizánci liturgikus források igen hallgatólagosok. Feltűnő, hogy csak a 11–12. századi liturgiamagyarázó, Andidai Miklós (ill. Teodor) az, aki a függöny le- és összetekeréséről beszél (ami az Úr elárulásának éjszakáját jelképezi), de megjegyzi azt is: „ahogy a monostorokban szokták végezni”. Annyi bizonyos, hogy a bizánci hagyományban a függöny használata az ikonrombolás időszakát követően valóban a monostorokban kezdett el igazán fejlődésnek indulni és onnan mindinkább

Az istentiszteletek során a függöny ki- és behúzása, miként a királyi ajtó nyitása és zárása (melyek rendje nem minden keleti egyházban egyforma) minden esetben szimbolikus jelentőséggel bír. Általánosságban a következő megállapításokat tehetjük:

A függöny nyitva (azaz kihúzva) van mindazonokon az istentiszteleteken, amelyek főként imádságokból, himnusz- és költészetből állnak. Ezekben a szertartásokban tárul fel legjobban előttünk Isten emberek iránti gondviselése, aki végbevitte megváltásunkat, hogy megmentse az egész emberiséget, és eme istentiszteleteken nyilvánul meg annak reménysége, hogy elnyerjük az Isten országát. Így az alkonyati és hajnali istentisztelet, a királyi imaórák és a Szent Liturgia kezdetén széthúzzák a függönyt, majd

„az ajtókat, az ajtókat” felkiáltásnál a függönyt széthúzzák, és úgy is marad a „szentség a szenteknek” felkiáltásig), a papság áldozása előtt és a szertartás végén. A liturgia képi értelmezése a nagybemenet utáni részt az Úr temetéséhez köti, amit Gogol kommentárja így mutat be: „Majd az oltárra helyezi (értsd: a pap) a szent kelyhet és a Krisztus testét jelképező kenyeret – mintegy sírba helyezi. Becsukják a királyi ajtót – mintha az Úr sírjának bejárata lenne. Elhúzzák az ajtó függönyét – mintha ez a sírhoz állított őrség lenne. Leveszi a pap a diakónus fejéről a szent diszkoszt – mintha Krisztus testét venné le a keresztről, és a kiterített antimenzionra helyezi – mintegy a halotti lepelre.” Néhány évszázaddal előtte, a 14. században Isten házáat az Úr sírjaként értelmezve Palamasz Gergely egy helyütt így fogalmazott: „...a függöny mögött az a hely található, ahová Krisztus testét lefektetik, s ugyanott van a szent oltár is.” Tovább haladva a liturgia menetében, a Bárány megtörésének pillanata következik, amikor az Úr eledelül az emberiségnek adja magát, ez olyan nagy titok, amit még az angyalok sem képesek felfogni – ezért „elrejtik az oltárt a nép szeme elől” (Gogol); a papság áldozása pedig azt jelenti – amint a bevezető sorokban már említettük –, hogy a Mester és a tanítványok a titkos vacsorát a tömegetől elzárta, az emeleti teremben fogasztották.

Úgy is fogalmazhatunk, hogy:

- minden olyan esetben kihúzzák a függönyt, amikor az adott istentisztelet az emberiség javát szolgáló eseményt ábrázol, illetve olyan titkot tár fel, amely rejtve volt, „de amelyet most kinyilatkoztatott szentjeinek” (Kol 1,26)
- Minden olyan esetben pedig, amikor az istentisztelet az emberiség bűnös állapotát vagy Isten haragját, illetve a keresztyén ember bűnbánatát fejezi ki, akkor zárva (behúzva) van a függöny. Számos böjti szertartáson a zárt királyi ajtó és a behúzott függöny jelöli: kiűzöttünk az Édenből, és most siratjuk bűneinket a bezárult mennyország kapuja előtt.

A teljesség igénye nélkül nézzünk néhány gyakorlatot.

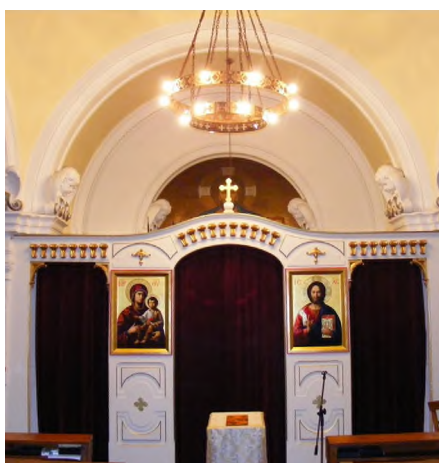
Mivel a tipikon az imaórák, a kis esti és a nagy esti, valamint az éjfél zsolozsma rendes végzési helyének az előcsarnokot jelöli meg, ilyenkor nem húzzák szét a függönyt. Ahol az első imaórát a reggeli istentisztelet azonnali folytatásaként imádkozzák, a királyi ajtó zárva és a függöny is behúzza van.

elterjedni. Valójában a monostori tipikonok azok, amiknek utalásaiban itt-ott feltűnik a leírás arról, hogyan és mikor kell az istentiszteleteken a függönyt ki- vagy behúzni. Vannak azonban, akik azt képviselik, hogy használata már a 6. században megjelent, és csak a 11. században rögzítették használatának mikéntjét. A függöny behúzásának szokását van, aki a konstantinápolyi Eusztáthiosz pátriárkához (1019–1025) köti. Tessalonikai Simeon 15. századi értelmezésében a függöny „az Istent körülvevő sátrat jelképezi, ahol az angyalok seregei és a szentek pihenőhelyei vannak”.

a megfelelő pillanatokban nyitják és zárják a királyi ajtót. (A királyi imaórák esetén a kilencedik óra evangéliumának felolvasása után a királyi ajtó bezárul, és a függönyt is behúzzák, majd a déli istentisztelet kezdetén ismét kihúzzák.) A liturgikus előírások szerint, ha a pappal együtt szolgál, akkor a diakónus feladata a függöny elhúzása és a királyi ajtó nyitása és zárása, amikor pedig a pap egyedül szolgál, maga teszi mindezeket. Ahol szokás, az alszerpapok is megtehetik ezt.

Amikor a teológiai mondanivaló megkívánja, a Szent Liturgián a szent ajtó mellett a függönyt is behúzzák: a nagybemenet után (majd

Ha virrasztás részeként vagy az utrenyétől akár külön is végzik a nagy esti zsolozsmát (karácsony, vízkereszt és örömhírvétel előestéjén), akkor annak kezdetén a függönyt rögtön elhúzzák.

A feltámadási szertartást megelőző nagy-szombati éjféli istentiszteleten a pap a kánon 8. ódjánál húzza szét a függönyt és nyitja ki a királyi ajtót, hogy majd a síri leplet az oltárasztalra vigye.

A fényes héten az ikonosztázion mindhárom ajtaja (értelemszerűen a függöny is) végig nyitva van, csak a szombati 9. imaóra kezdetén zárják be azokat.

Amikor nincs a templomban istenszolgálat, vagy csak a felolvasó vezeti az imádságot, a királyi ajtó és a függöny értelemszerűen zárva van.

Az Előre Megszentelt Adományok (nálunk rövidebben: Előszenteltek) Liturgiájának sajátossága, hogy a nagybemenet után bezá-

ruló királyi ajtó mögött a függönyt csak félig húzzák be. (Teljes befüggönyözésre az „Előre megszentelt Szentség a szenteknek” felkiáltás előtt kerül sor.) A királyi ajtó bezárása és a függöny félig behúzása itt kvázi ugyanolyan jelentőségű, mint ami a Szent Liturgia nagybemenete után történik meg, emlékeztet az Úr szenvedésére és a megváltás titkára, ám félig nyitva is, hogy jelezze, ez nem „teljes” liturgia, a titok már végbement, Krisztus jelen van, és látva a világ bűneiért hozott áldozatot, buzgóbban kiáltsuk: „Mi Atyánk”; hozzá „élő hittel és szeretettel” közeledjünk.

A függöny általában piros színű, de másféle is lehet, az adott ünnep színvilágától függően. (Néhol ilyenkor az ünnep színének megfelelőre az ikonok előtti mécseseket is átcserélik.) Sok esetben kereszt vagy más himzett ikon is díszíti a függönyt.

Már negyedszázada annak, hogy Szent II. János Pál pápa a Kelet világossága című apostoli levelében arra emlékeztetett, hogy „az Egyház élő örökségének minden eleme növekszik azáltal, hogy a hívek megértik, befogadják azt”.

*Amint befogadta ezt
a lelki örökséget a sorainkkal
köszöntött jubiláns
áldozópap, László atya,
mi is olyan buzgón törekedjünk
ősi hagyományaink
szerető megértésére
és befogadására!*

A Szentföld érdekességei XII.

A zsidó vallás egykor és most

IVANCSÓ BAZIL

Mivel Jézus Krisztus követői vagyunk, keveset foglalkozunk a zsidó vallással, amelyben egykor Üdvözítőnk élt. A hittanórákon ugyan mindnyájan megtanultunk egykor egyet-mást, és az igazán buzgó keresztények életükben legalább egyszer elolvassák a teljes Ószövetséget is. Ám ezzel még mindig nem lehet teljes körű ismereteket szerezni a zsidók vallásáról. Főleg azzal nem vagyunk mindnyájan tisztában, hogy a mai zsidó vallás már nem ugyanaz – mivel nem lehet ugyanaz –, mint a Jézus-korabeli.

Lássuk, hogy miért!

1. NINCSEN TEMPLOM

A zsidóknak egyetlen templomuk volt, mégpedig Jeruzsálemben. Ez volt az áldozatbemutatás helye, máshol szigorúan tilos volt áldozatot bemutatni. Mivel a zsidókkal a római államhatalom többször is megalázóan bánt (utolsó ízben Gessius Florus helytartó tizenhét talentum aranyat kizsárolt a templom kincseiből, az emiatt háborgó népet pedig terrorral akarta elcsitítani; be kellett vezetni a császárért bemutatott áldozatokat, amelyeket Eleázár főpap abbahagyott), a zsidók 66-ban felkeltek a rómaiak ellen, és elkezdődött a római-zsidó háború, amely 70-ben Jeruzsálem elfoglalásával és a templom lerombolásával ért véget. Mindezzel már foglalkoztunk sorozatunk IX. részében. A templom lerombolásával megszűnt a zsidó áldozatok bemutatásának lehetősége.

A zsidók nem hitték, hogy ez az állapot végleges lehet. Azt gondolták, van remény az újjáépítésre, ahogyan az a babiloni fogság után is sikerült. Még hatvan év sem telt el, a zsidók Akibá rabbitól is megtevesztve Bar Kochbát (nevének jelentése: Csillag fia, és Bileám próféta jövendölése alapján messiási igényeket hordoz magában) vélték messiásnak. Az ő vezetésével újból fellázadtak a rómaiak ellen (132–135), ám Hadrianus császár ezt a felkelést is leverte. Ezt követően a városfalakból a Titus által meghagyott három tornyot is leromboltatta, a templomteret felszántatta, a megmaradt kevés zsidónak pedig halálbüntetés

terhe mellett tiltotta meg a városba való belépést. Csak jóval később, a város elpusztításának évfordulóján (Áb hónap 9-én), jelentős összeg kifizetése után kaptak engedélyt a város meglátogatására.

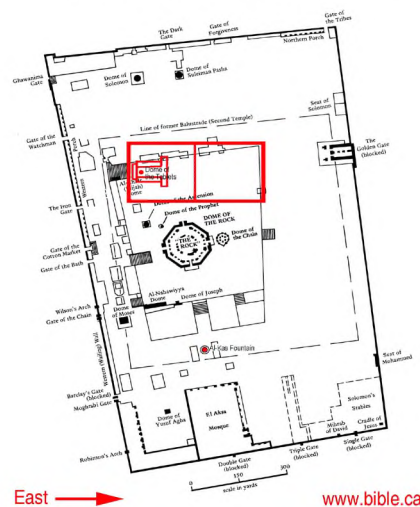
A reményt azonban továbbra sem adták fel. Nagy Konstantin császártól kértek előbb en-

gedélyt a templom újjáépítésére, aki a küldöttek orrának levágásával válaszolt. Majd a hitelhagyott Julianus császár karolta fel ügyüket 363-ban, egyrészt a keresztények elleni gyűlölettől vezéreltetve, másrészt azt remélve, hogy ezzel majd könnyedén ráveheti őket a bálványimádásra (vagyis a birodalom isteneinek való áldozatbemutatásra) is. Ekkor romos ál-

lapotban, de még állt néhány fala a templomnak. El is kezdték ezeknek a lebontását és az alapozási munkákat, ám a földből félelmetes tűzgömbök törtek elő, és megégették a munkásokat, mire a munkák teljesen abbamaradtak.

Herodian Temple: Holy of Holies over Dome of Tablets
(Asher S. Kaufman's view, 1983 AD)

Aranyszájú Szent János egyházatya így beszél az eseményekről húsz évvel később: „Azonban a mindenekben elvakult zsidók mégis kérve kérték őt (Juliánt), hogy velük együtt tegye meg az előkészületeket a templom felépítésére, és velük kezdje is meg a munkákat. Ez (Julián) pedig még pénzzel is hozzájárult; mindenünnen mestereket toborzott, s feltűnést kerülve, lépésről lépésre mindent megtett és megmozdított, hogy áldozatbemutatásra rábirja őket, mert remélte, hogy ezáltal könnyen ráveheti őket a bálványok tiszteletére; egyszerűen azt hitte a balga és esztelen, hogy meghazudtolja Krisztus kijelentését, amely szerint az a templom nem fog felépülni. De az, aki a bölcselkedőket megfogja álnokságukban, csakhamar tényekkel mutatta meg, hogy az Isten határozatai mindennél hatalmasabbak, és az isteni ítéletek szilárdak. Mert mihelyt abba a gonosz erőlködésbe fogtak, és az alapzatokat kiasni kezdték, és sok törmeléket kitararítottak, és az építés többi részleteibe bele akartak kapni, tűz tört ki az alapokból, sok embert azonnal összeégettett, sőt annak a helynek köveit is (megégette), és nem csak azokat akasztotta meg, hanem ezeket látva, sok zsidó szégyenszemre el is kotródott. Ennek hírére Julián császár, jóllehet örültséggel határos módon ragaszkodott a felépítés gondolatához, mégis attól való félelmében, hogy ha nem hagyja abba, saját fejére hívja le a tüzet, tervétől legyőzötten elállott az egész zsidó néppel együtt. És ha most (ti. 383 kö-

rül) Jeruzsálembé megy, láthatod a kiásott alapokat; és ha az ok után kérdezősködöl, okul csak azt fogod hallani. Ugyanis ezek nem régen, a mi korunkban történtek. És csodálkozzál a nagyszerű eredménnyen. Mert ez nem istenfélő császárok idejében történt, nehogy bárki is azt mondhassa, hogy a keresztények közbelépvén, akasztották meg ezeket, hanem amikor a mi ügyeink megszorultak, amikor mindnyájunk élete veszélyben forgott, és minden emberi szabadszólás elvétetett, és a pogányság virágzott, a hívők közül pedig némelyek házaikba elrejtöztek, mások meg a pusztába mentek, és a nyilvános tereket kerülték: igen, akkor történtek ezek, hogy arcátlan ráfogásra semmiféle ürgy ne álljon rendelkezésükre.”

Az ijesztő jelenségekben a keresztények azonnal Isten közbelépését vélték felfedezni, aki Krisztus Urunk megölését követően többé nem fogadja el az áldozatokat, és felbontotta első szövetségét, melyet a templom kárpitjának kettészakadása is jelzett (vö. Mt 27,51; Mk 15,38; Lk 23,45). Valóban elgondolkodtató, hogy:

- tüzlángok és tűzgolyók kitörése a föld alól egész Palesztinában nem fordult elő sem előbb, sem később;
- ezek kitörése csak addig ismétlődött, amíg az építők fel nem hagyták a munkával;
- mindez csak a templomtérré szorítkozott;
- a történelem nem ismer még egy olyan példát, amelyben egy ekkora terv ilyen módon és ilyen (természetinek éppen nem nevezhető) jelenségek által hiúsult meg,

akkor valóban csak isteni közbeavatkozásról lehet szó.

A templom pusztulását Dániel próféta is megjövendölte: „Hatvankét hét elteltével megölnek egy Fölkentet, (bírói ítélet) nem lesz neki. A várost és a szentélyt elpusztítja egy eljövendő nép és vezér. Áradat vet neki véget, s a háború és az elhatározott pusztulás mindvégig tart. Egy hétre szövetséget köt sokakkal, s a hét közepén megszünteti a véres és ételáldozatot. A templom szárnyán vést hozó undokság lesz, egészen végig, míg a kiszabott büntetés rá nem zúdul a pusztítóra.” (Dán 9,26–27) Jézus Krisztus pedig megerősítette mindezt, amikor apostolai a templom felől kérdezték: „Látjátok mindezt? Bizony mondom nektek, nem marad itt kö kövön, amit le ne rombolnának” (Mt 24,2; vö. Mk 13,2; Lk 21,6).

Mindez tehát a világ végéig tartó, állandó állapot lesz. A világ végéig pedig az egyik köz-

vetlen előjele lesz a templom újjáépítése és az áldozatbemutatás újraindulása.

A zsinagógai istentisztelet teljesen más. Ahogy a neve is mutatja, az csak istentisztelet, ahol nincs áldozatbemutatás. Ez Jézus korában is így volt, és ma is így van. A zsidók csak a templomukat vesztették el, a zsinagógaikat nem. Ám az egész zsidó vallás legfontosabb része a templom volt.

2. NINCSENEK ÁLDOZATOK

Ez egyenes következménye a templom hiányának. A rabbik tanítása szerint is bármely zsidó pap, aki a templomon kívül mutatna be áldozatot, halállal kellene, hogy lakoljon, mindamélt, hogy áldozata érvényes nem lehet.

Kuriózum viszont, hogy tavaly április 18-án, a zsidó húsvét végén – közel kétezer év után először – Jeruzsálemben a Templom-hegyen áldozatot mutattak be. Építettek egy oltárt, ahol a rituális előírásokat betartva leöltek és elégették egy bárányt. Természetesen tisztában volt vele mindenki, hogy ez csak imitáció (hiszen nem is lehet több annál), de pontosan megmutatták azt, milyen is volt egykor az áldozatbemutatás. Az eseményt több nemzetközi hírtelevízió-csatorna is közvetítette, vagy tudósított róla.

Hitünk szerint Jézus keresztáldozatával megszünt az ószövetségi áldozatbemutatás értéke, mert Jézus Krisztus egyszer s mindenkorra mutatta be magát áldozatul az egész emberiség bűneiért, áldozata tehát tökéletes és örök érvényű. Az ószövetségi áldozatok tökéletlenek, évről évre ismétlődőek, előképi jellegűek és ideiglenes rendeltetésűek voltak. A témát részletesen is kibontja a zsidókhöz írt levél, mellyel a későbbiekben meg foglalkozunk.

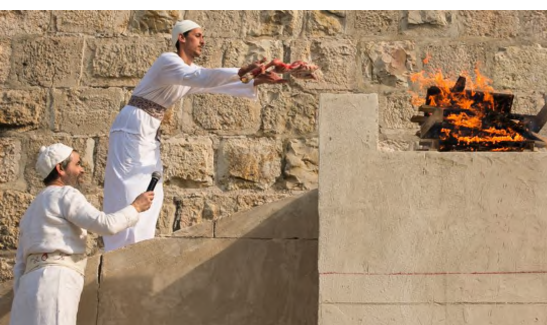
3. NINCSENEK PAPOK ÉS LEVITÁK

Zsidó pap csak Lévi törzsből és Áron családjából származó férfi lehetett, más nem. Áldozatbemutatásra is csak ők voltak jogosultak.

Családfájukat igen pontosan vezették, és a jeruzsálemi templomban őrizték. Azonban a jeruzsálemi templom lerombolásakor ezek is a tűz martalékai lettek. A családfák pusztulása után már nem lehetett hitelesen igazolni bármely pap származását, mivel a családfákról hiteles másolatok nem léteztek. A templom pusztulása, majd (különösen) a Bar Kochba-felkelés leverése után pedig sok zsidó család elmenekült a Szentföldről, ennek nyomán szétszóródtak az egész földkerekségen. A papok számára külön előírt, szigorúbb házassági szabályokra sem figyelt már oda minden család. Ennek folytán az egyes családok származására vonatkozó hagyományok mind bizonytalanabbak lettek, és lassanként elmosódtak.

Vannak ugyan ma is olyan családok, amelyek fel tudják mutatni az állítólagos családfájukat, azonban ezek utólag megírt dokumentumok (hiszen az eredetiek elpusztultak a tűzben), és nincs, aki hitelesíthetné őket.

A mai zsinagógák rabbijai mindössze a gyülekezet élén álló vezetők. A rabbi szó jelentése: tanító, mester (vö. Jn 1,38; Jn 20,16). A rabbi tehát nem pap. A rabbi feladata a tanítás és a zsinagógai istentisztelet vezetése. Egy rabbi képző főiskolát kell hozzá elvégezniük, és szolgálatba állhatnak.

4. Nincs szent tűz

A hagyomány szerint Ábel és Ábrahám áldozatát égből jövő tűz emésztette meg. Amikor pedig Áron főpap a felszentelése nyolcadnapján bemutatta az első áldozatát (vö. Lev 9,1–24), az Úrtól jött szent tűz emésztette azt meg (vö. Lev 9,24), miután a megnyilatkozás sátoránál az áldozatbemutatás közben az egész népnek megjelent az Úr dicsősége (vö. Lev 9,23).

Ezt a szent tüzet folyamatosan, évszázadokon át őrizni kellett, és nem volt szabad kialudni hagyni. Az áldozatokat – értelemszerűen – csak ezzel a szent tüzzel volt szabad elégetni, más tüzet nem használhattak. Áron fiai, Nadab és Abihu épp azért égtek meg egy, az Úrtól jövő láng által, mert közönséges tüzzel akartak áldozatot bemutatni (vö. Lev 10,1–2).

A salamoni, első templom felszentelésekor is tűz szállt le az égből, és megemésztette az égő és véres áldozatokat, az Úr dicsősége pedig betöltötte a templomot (vö. 2Krón 7,1).

A babiloni fogságba hurcoláskor a papok elrejtették a szent tüzet, amely – mivel őrizetlenül volt – kialudt. A fogságból való visszatéréskor a helyén csak iszapos vizet találtak, s amikor a zorobábeli templom felszentelésekor meghintették vele az áldozatot, ismét maga az Úr gyújtotta fel csodás módon az áldozati állatot (vö. 1Mak 1,21–22).

Ez a szent tűz Jeruzsálem pusztulásáig fennmaradt, és csak ekkor, 70-ben enyészett el örökre.

5. Nincs főpap

Mivel nincs papság, nincs főpap sem. A zsidó főpap pedig nem csupán vallási vezető volt, hanem a zsidó vallás őre, a legfőbb tekintély, akinek mindenki engedelmességgel tartozott, akit a legnagyobb tisztelet illetett meg, aki előtt mindenki köteles volt meghajolni.

A zsidó gyülekezetek a saját rabbijaikat (tehát tanítóikat) tetszés szerint választják, és akár változtatják (ez persze ritka). Az összes rabbi független egymástól, ami azt a – mára realitássá lett – veszélyt is magában hordozza, hogy teljesen különféleképpen taníthatnak, akár hitbéli vagy erkölcsi kérdésekben is. Ugyanakkor ez azt is jelenti, hogy egyetlen rabbi sem illetékes az egész zsidóság nevében nyilatkozni, gondolkodásukat hivatalosan tolmácsolni.

+1. A VÖRÖS SZALAG CSODÁJA

A zsidó nép Jézus Krisztus keresztre feszítésével elvesztette annak lehetőségét, hogy bűnei bocsánatára áldozatot mutasson be. Az Ószövetséget ugyanis akkor váltotta fel az Újszövetség, amikor Jézus életét adta mindnyájunkért, mindnyájunk bűneiért.

Erre öntudatlanul is ráerősít a Talmud és a Sohar. (Ez utóbbi a misztikus zsidó tanok nem kanonikus könyve, amely először Spanyolországban tűnt fel a 13. században, bár eredete a 2. századra nyúlik vissza.) Mindkét irat beszámol arról, hogy a kiengesztelődés napján (Jom Kippur), amikor a főpap egyszer egy évben belépett a templom szentélyébe, és minden zsidó bűneiért bemutatta az áldozatot

(vö. Zsid 9,7), egy mindenki számára jól látható vörös szalag fehérre változott annak jeléül, hogy Isten elfogadta az áldozatukat, és megbocsátotta a bűneiket: „Ezen a napon minden bűn megbocsátatik. Isten megbocsát Izraelnek. Egy bizonyos vörös szalag által megtudják, vajon a pap sikerrel járt-e. Ha a szalag vörösből fehérre változott, mind fent, mind lent ujjongás tört ki. Ha a szalag nem változtatta meg a színét, akkor mindannyian szomorúak lettek, mert tudták, hogy imáik nem nyertek meghallgatást.” Izajás próféta is erről ír könyve elején: „Ha olyanok volnának is bűneitek, mint a skarlát, fehérre lesznek, mint a hó; és ha olyan vörösek is, mint a bíbor, olyanok lesznek, mint a gyapjú” (Iz 1,18).

Maga a Talmud írja le, hogy a vörös szalag csodája a templom elpusztítása előtt mintegy negyven évvel megszűnt, és a vörös szalag már soha többé nem változott fehérre a templom lerombolásáig: „Eredetileg a vörös szalagot a külső (templom-) udvar kapujára erősítették. Ha fehér lett, örült a nép, de ha nem lett fehér, szomorkodott. Negyven évvel a templom elpusztítása előtt kezdve a szalag vörös maradt, és soha többé nem lett fehér.” (Talmud, Rosh Hashanah 31b)

Vagyis: Jézus Krisztus kereszthalála óta nem történt meg ez a csoda. Az ószövetségi áldozatbemutató hatásossága véget ért (bár az áldozatbemutató – eszerint már hatás nélkül – még egy ideig tovább folyt), és a helyét felváltotta az újszövetségi áldozatbemutató: a szentmiseáldozat.

+2. BALJÓS JELEK A TEMPLOM PUSZTULÁSA ELŐTT

Caesareai Euszébiosz, az egyházi történetírás első igazi megteremtője a következőt írja a háború baljós előjeleiről, Josephus Flaviust idézve:

„Így bolondították el az Istenről hazudozó csalók a sajnálatra méltó népet, viszont a jövőnd pusztulást hirdető világos előjeleket a szerencsétlenek nem hitték, és rájuk sem hederítettek, mintha megsüketültek volna, és nem látnák és nem értenék az Istentől küldött intő jeleket.

Egyszer kard alakú csillag állt meg a város fölött, és egy üstökös egy éven át fennmaradt az égen; továbbá közvetlenül a lázadás és az első háborús mozgolódás előtt, mikor a nép xanthikosz hónap 8-án összesereglett a kovásztalan kenyerek ünnepére, hajnali három órakor oly káprázatos fény ragyogott fel a templom és az oltár körül, hogy az ember azt

hitte volna, fényes nappal van; és ez a tünevény majdnem fél óra hosszat tartott. A tudatlanok természetesen jó előjelet láttak benne; de az írástudók rögtön arra magyarázták, ami később be is következett. Ugyanezen az ünnepen egy tehén, amelyet a főpap áldozatul az oltár felé vezetett, a templom közepén bárányt ellett. Továbbá látták, amint éjjelkor egyszerre csak magától kinyílik a belső udvar keleti kapuja, amely pedig ércből volt, és oly súlyos, hogy este húsz ember is csak nagy erőfeszítéssel tudta bezárni, ezen felül megvasalt keresztgerendák zárták el, és retesze is volt, amely mélyen beereszkedett az egyetlen köztömből faragott küszöbbe.

Néhány nappal az ünnep után, artemisziosz hónap 21-én, szinte hihetetlen túlvilági jelenés tűnt fel. Amit el akarok mondani, mesének tarthatná valaki, ha nem erősítenék meg szemtanúk, és nem követte volna nyomom az a szerencsétlenség, amely az ilyen előjelek után rendszerint bekövetkezik. Ugyanis napnyugta előtt a táj fölött, a levegőben kocsik és fegyveres csapatok jelentek meg, amint a felhőkön száguldottak, és körbejárták a várost. Továbbá a hetek ünnepén a papok, saját vallomásuk szerint, amint templomi szolgálatuk szabályai szerint éjjel beléptek a belső udvarba, zúgást és üvöltözést hallottak, azután pedig sorra felcsattanó tömeges kiáltozást: »Mene-küljünk innen!«

Még hátborzongatóbb a következő eset. Bizonyos Jézus, Anan fia, műveletlen parasztember, négy évvel a háború kitörése előtt, mikor a város még békeességben és jólétben élt, a városba jött arra az ünnepre, amelyen a zsidók ősi szokás szerint lombsátrakat emelnek Isten tiszteletére a templom közelében, és egyszerre csak elkezdett kiáltozni: »Szózat keletről, szózat nyugatról, szózat a négy égtáj felől; szózat Jeruzsálem és a templom fölött, szózat a menyasszonyok és a vőlegények fölött; szózat az egész nép fölött.« Végigjárta az egész város utcáit, és éjjel-nappal ezt kiáltozta. Néhány előkelő polgár, akiket bosszantott a vészkiáltás, elfogatta ezt az embert, és keményen megbotoztatta. De ő nem könyörgött magáért, nem méltatlankodott, amikor verték, hanem egyre csak az említett szavakat ismételte. Joggal hihették az előljárók, hogy valami felsőbb hatalom irányítja ennek az embernek a viselkedését, tehát elvitték a római helytartó elé; ott csontig szaggatták a húsát a korbácsütésekkel, de nem kért kegyelmet, nem siránkozott, hanem panaszos hangon minden ütést ezzel a felkiáltással kísért: »Jaj neked, Jeruzsálem!«

ÖSSZEGZÉS

A fentebb felsoroltak nagyon komoly okok arra, miért nem lehet már azonos többé a mai zsidó vallás az ószövetséggel és a Jézus-korabelivel.

A törvényi előírások többségét persze ma is meg lehet tartani, és ez az, ami életben tartja a mai zsidó vallást: a körülmetélés, a szombati nyugalom, az ételtörvények, a tisztasági-tisztátalansági előírások, a zsinagógai istentisztelet és az ünnepek. Élni ugyan lehet így, de már mégsem annyira igazi ez az élet templom, hierarchikus papság, vallási vezető, áldozatok és szent tűz nélkül.

Szent Ágoston írja a zsidóságról: olyan, mint a pillangó bábjának a héja: megvan még a körülmetélés, a szombati nyugalom, az étkezési szokások, a házassági törvények és minden más külsőség. Azonban a lényeg eltűnt belőle, kirepült a pillangó: az új Izrael, ami a katolikus egyház.

„Elmúlt az árnyék-törvény, s bejött a kegyelem törvénye; mert valamint a csipkebokor lángolt bár, de nem égett el, úgy te is, mint szűz szültél, és szűznek maradtál. S a lángoszlop helyett valódi nap ragyogott fel nekünk; és Mózes helyett Krisztus: Ielkünk üdvössége jelent meg.”

(2. hangú nagy dogmatikon az alkonyati zsolozsmán)

Az élet nevében

Az élet a fogantatás pillanatában kezdődik. Álljunk ki az üldözött keresztények mellett! Mondjunk nemet a ránk erőltetett szívrávnos propagandának! A házasság egy férfi, egy nő és Isten szövetsége. Egy női magazin ne népszerűsítsen egynemű házaspárokat! Üzenet a határon túli magyaroknak: Ma igent mondunk rátok, és bocsánatot kérünk mások helyett is! Töröljék a Jézust homoszexuálisnak ábrázoló filmsorozatot! Hagyja abba a Disney a gyermekek LGBT-irányú manipulálását! Az abortusz nem emberi jog! Területi autonómiát Székelyföldnek! Mentsük meg a marosvásárhelyi katolikus iskolát! A szlovák elnök ne írja alá a Himnusz éneklését tiltó törvényt! Ilyen és ehhez hasonló petíciókhoz gyűjt aláírásokat a CitizenGO online életvédő közösség. Sajnos ma már nem csoda, hogy liberális oldalról „szélsőjobboldali fekete seregnék”, uszítóknak, homofóbnak, a Fidesz-kormány eszközeinek, a női jogok eltíróinak nevezik őket, akik hallatlan módon arra akarják rávenni a kormányokat, hogy ne szavazzák meg az egyneműek „házasságát” és az abortusztörvényeket.

A SZERVEZET MAGYARORSZÁGI KOORDINÁTORÁVAL,
SCHITTL-ZAYMUS ESZTERREL
FÜLÖP METROPOLITA BESZÉLGETETT.

✠ Mióta foglalkozik az életvédelemmel?

Budapesti római katolikus családban nőttem föl, a hitemért nagyon hálás vagyok a szüleimnek. Fiatal egyetemista voltam, amikor a műegyetemi katolikus közösség egyik alkalmán Keresztes Ilona, a *Vendég a háznál* című rádióműsor szerkesztője beszélt az abortuszról. Az előadás során úgy éreztem, Isten megszólított, és elhívott az életvédő szolgálatra, olyan érzésem volt, hogy erre a feladatra lettem teremtve, megtaláltam a hivatásom. Nemrég Magyarországra hívtuk Amy Sinclair iowai szenátor asszonyt, az életpárti szívdobbanástörvények pártolóját, aki a Párbeszéd Házában szólalt fel a Szívdobbanás Konferenciánkon. Szenátor asszony előadásának utolsó diájára Eszter könyvének azt a szakaszát tette, amely által Isten őt arra szólította, hogy vállaljon el egy politikai felkérést, és induljon a szenátori választáson: **„Ki tudja, nem éppen a mostani idők miatt jutottál-e királynői méltóságra?”** (Eszter 4,14) Ugyanezt éreztem akkor a Műegyetemen. Ki tudja, nem ezért lettem-e teremtve, nem ezért élek-e ebben a korban, itt és most, nem ezért kaptam-e annyi ajándékot már eddig is? Pontosan ezek fogalmazódtak meg bennem az elhívásomkor. Megtapasztalva a reneteg kegyelmet a szolgálatra mondott igenem óta, el tudom mondani, hogy megéri igent mondanunk Istennek, még ha ez radikális változást is jelent az életünkben, még ha nehéz vagy hálátlan feladatok elé állít is minket. Ezt az igent persze nap mint nap újra ki kell mondanom, mondanunk, mert a kísértő minket, életvédőket sem kímél. Példaképem ebben az említett Eszter királyné, és persze Jézus Krisztus és Szűz Mária, akiknek az igenjeibe folyamatosan kapaszkodom.

Egyfajta istenélményként éltem meg ezt. Abbahagytam a matematika szakot, és szociális területre mentem. A Pázmány Péter Katolikus Egyetemen végeztem el a szociálpedagógia alapszakot, jelenleg a Pécsi Egyetemen végzem a szociálpolitika mesterszakát.

✠ Mi történt ezután?

Önkéntesnek jelentkeztem a Kiáltás az Életért Egyesület krízisközpontjában, ahol több évet töltöttem. Itt abortuszon gondolkodó anyáknak nyújtottunk segítséget. Munkánkkal évente öt-tíz magzatot mentettünk meg. Megtapasztalva, mekkora öröm egyetlen élet megmentése is, még nagyobb szomorúsággal töltött el, hogy évente húszezernél is több magzatgyilkosság történik Magyarországon – ez átlagosan napi nyolcvan abortuszt jelent –, és eldöntöttem, hogy a társadalom figyelmének felhívására fogok összpontosítani. Mert ha nincs, aki fölemeli a hangját, unokáink már olyan világban nőnek föl, ahol a világ legtermészetesebb dolga lesz a születendő élet kioltása.

✠ Ez indította arra, hogy az önkéntességből „kilépjen” a nyilvánosság elé?

Lépésről lépésre alakult ki. Először önkéntes lettem az Emberi Méltóság Központnál, majd a CitizenGO-nál, ahol levelekre válaszoltam. Frivaldszky Edit később megkért, hogy vegyem át tőle a CitizenGO vezetését. Tudatosult bennem, hogy ha igent mondunk a Jóisten hívására, akkor feladatokat kapunk, de hatalmas ajándékokat is. Nem karrierként tekintettem erre a feladatra, pont hogy a karriert hagytam ott emi-

att, de folyamatosan áldás kíséri a munkámat. A CitizenGO-nál ismertem meg a férjemet is.

✠ Jól tudom, hogy a férje nem magyar?

Igen, amerikai. Húsz éve Írországban él, a CitizenGO európai vezetője volt, lényegében munkatársak voltunk. Az életvédelem és a katolikus hit erős bázis volt a kapcsolatunk kialakulásában. Most tanul magyarul, itthon élünk ugyanis, de „dupla bázist” terveztünk, megosztva időnkét az Egyesült Államok és Magyarország között. Lenyűgöz az amerikai életvédő mozgalom. Vasárnaponként még a kisvárosokban is csoportok, családok táblákkal állnak ki a forgalmas kereszteződésekhez, melyeken „Válaszd az életet” és hasonló üzenetek olvashatók. Sok a válságban lévő várandósokat segítő krízisközpont, az egyházi szeretetszolgálatok is nagy figyelmet fordítanak célzottan rájuk – nagyon tetszik, hogy ilyen aktívak.

✠ Mít tehetnénk, hogy Magyarországon is így legyen?

Ezért is hívtuk el Amy Sinclair iowai szenátor asszonyt, aki a szívdobbanástörvény lelkes támogatója. Sajnos idehaza a kormánypárti képviselők – noha saját elmondásuk szerint 99,9%-ban egyetértenek vele – nem voltak hajlandók megtárgyalni a szívdobbanás meghallgatását előíró ellenzéki javaslatot az Országgyűlésben.

A szívdobbanástörvény lényege, hogy a magzat hallható szívdobbanásától védik az életét az abortusztól, ez általában a várandósság

hatodik hetét jelenti. (Persze ez még csak egy lépés az emberi élet teljes védelme felé, hiszen tudjuk, hogy életünk a fogantatástól kezdve szent.) Mindemellett fontosnak tartjuk a szívdobbanásról beszélni, mert ha egy anya meghallja magzata szívverését, lehet, hogy máris másként tekint rá. Szükség van a jó kommunikációra, amivel megérintjük az embereket, más megvilágításba helyezzük dolgokat. Ezenkívül mindenki a saját területén is tehet az élet védelméért. Aki ért a honlapkészítéshez, készíthet egy honlapot. Aki grafikus vagy festő, készíthet egy elgondolkodtató képet, amit aztán megoszt minél több helyen; aki jól ír, osszon meg egy verset, novellát, és így tovább. A közösségi médiumoknak nagy ereje van, egy-egy jól elkészített, érzelmekre ható vizuális alkotás sokakat megmozgathat. Fiatal közösségekbe, csoportokba, táborokba hívunk életvédőket, akik nagyon szívesen beszélnek a fiataloknak az élet értékéről és az abortuszról, és így tovább. Hívjuk föl minél több ember figyelmét a család fontosságára, a házasság szentségére, a magzat emberi mivoltára és védelmére!

✠ Meséljen a CitizenGO-ról!

A CitizenGO egy 2013-ban, Madridban alapított nemzetközi közösség, mely az aktív állampolgárokat szólítja meg online petíciók útján az élet, a család és vallásszabadság védelme érdekében, így kérve a döntéshozókat, törvényalkotókat alapvető értékeink védelmére. A citizen.go.hu oldalon lehet aláírni petícióinkat, és ami még fontosabb: bárki indíthat online beadványt. Magyarországon Frivaldszky Edit indította el 2014-ben. Nem könnyű a dolgunk,

hiszen földönkívülinek érezzük magunkat legtöbbször (hála Istennek, Magyarországon nem olyan erősen, mint Nyugaton) a keresztény értékrend, a házasság szentsége, a magzat védelme miatt a mai világban. Ott tartunk, hogy kirekesztőnek, szélsőségesnek kiáltják ki azt, aki ezek mellett kiáll. Azért fontos például egy kiáltvány, egy petíció, amit több tízezer aláír, mert megmutatják, hogy sokan vagyunk, akik hasonlóan gondolkodunk, és közösségben tudunk föllépni jó ügyekért. Az online petíció azért jó eszközünk, mert sokakhoz eljut, és egyszerűen, a számítógépen/telefonon is lehet hozzá csatlakozni. Így napok alatt több tízezer is összefoghatunk egy-egy jó ügyért. Mindezek mellett nem szabad megfeledkeznünk arról a sokkal erősebb eszköztől, ami a kezünkben van, ez pedig az imádság, melynek erejéhez közel sem érhet más földi eszköz.

Azt tapasztaljuk, hogy a kilencvenes évek óta a nemzetközi szervezetekben óriási erővel lobbiznak az abortuszpárti radikális feminista és az LGBT-csoportok, így egyre nagyobb teret nyernek az elképzeléseik, melyek idővel a nemzeti jogrendszerre is hatást gyakorolnak. Míg mi, keresztények a kisközösségeinket építettük (alapvetően nagyon helyesen), ők nemzetközi szinten már mozgósítani kezdtek. Sajnos évtizedes késéssel, de felébredtünk, és tudjuk, hogy nekünk is hallatnunk kell a hangunkat a különböző nemzetközi fórumokon. Ezért vettem részt én is 2018-ban az ENSZ New York-i női konferenciáján, ahol arra hívtuk föl a delegáltak figyelmét, hogy a nőket nem védi, hanem sérti az abortusz.

✠ Baloldali médiumokban azzal vádolják a CitizenGO-t, hogy a jelenlegi kormány szája íze szerint indítja petícióit, sőt, anyagi támogatást is kapnak. Mi igaz ebből?

Nem kapunk állami támogatást, és nem támogatnak bennünket sem pártok, sem kormányok, sem nagyvállalatok, így tudjuk megőrizni függetlenségünket. Közösségünk tagjainak nagylelkű felajánlásai teszik lehetővé a CitizenGO működését.

Célunk, hogy az emberek tudatosan kiálljanak közös értékeink mellett, és szeretnénk rábírni a döntéshozókat keresztény értékeink és az emberi méltóság minél nagyobb védelmére. Míg természetesen fontosnak tartjuk figyelni és ismerni, hogy a különböző pártok hogyan viszonyulnak a számunkra legfontosabb kérdésekhez – mint például az emberi élet fogantatástól kezdődő védelme –, munkánkat az értékek, nem pedig a pártpolitikai törésvonalak határozzák meg.

HA ÉRINTETT A TÉMÁBAN, BÁTORÍTÁSRA, SEGÍTSÉGRE VAN SZÜKSÉGE, VAGY GYERMEKEKNEK,
FIATALOKNAK SZERETNE SZÁMUKRA ÉRTHETŐ MÓDON AZ ÉLET VÉDELMÉRŐL BESZÉLNI,
ESETLEG ÖNKÉNTESNEK JELENTKEZNE,
FORDULJON BIZALOMMAL AZ ALÁBBI SEGÍTŐ SZERVEZETEKHEZ:

Együtt az Életért Egyesület

egyuttazeletert.org

+36-20 530 4051

FIATALOK AZ ÉLET SZOLGÁLATÁBAN KÖZÖSSÉG

facebook.com/fiatlokazeletszolgalataban

*Koraszülött csecsemő.
Ilyen idős korában még megölhető lenne
bizonyos államokban...*

Az Amerikai Egyesült Államokban 1973-tól a várandósság első harmadában legális az abortusz, a második és harmadik trimeszterben szövetségi hatáskörben volt a magzatgyilkosság törvényi szabályozása, tehát államonként más és más törvény volt hatályban.

New York és Virginia államban egészen a születés pillanatáig (!) legális az abortusz, „amennyiben az anya fizikai vagy szellemi egészsége indokolja azt”. Hogy milyen indok elegendő ehhez, a szülészorvoson (és a pénztárcán) múlik.

Öt államban lépett életbe az úgynevezett szívdobbanástörvény, mely kimondja, hogy a magzat első szívdobbanásáig (kb. 6. hét) lehet abortuszt végezni. A szokásos „az én testem, az én döntésem” ellenérv mellett az ellenzők avval bírálják a törvényt, hogy minden magzatnak máskor és máshogyan dobban meg a szíve, és minden eszköz máshogy mutatja ezt ki, tehát teljes bizonyossággal nem lehet megállapítani, mikor kezd dobogni a gyermek szíve.

Alabamában tavaly olyan törvény lépett életbe, mely a fogantatás pillanatától tiltja a magzatgyilkosságot, az azt végrehajtó orvos pedig 99 év börtönnel sújtható. A bírósági testületek sajnos sorra támadják meg eme törvényeket, ezért zavaros azok jogi státusza.

Az 1953-as, abortuszt legalizáló törvény óta kb. 59 millió csecsemőnek kellett meghalnia az abortusz miatt.

Laskay Anna

Ábel atya tanítása

Ismét megtartották az Országos Lelkipásztori-Teológiai Napokat január 27–30. között Egerben. A lelkipásztorok, munkatársaik és a szerzetesek együtt gondolkodásának témája: élet, megújulás, küldetés az Eucharisziából; mottója: „SZERETTE ÖVÉIT, A VÉGSŐKIG SZERETTE ŐKET” (Jn 13,1) volt. A találkozó második napján **Az Eucharisztia a keleti egyház és a szentatyák tanításában** címmel tartott előadást tartott Szocska A. Ábel, a Nyíregyházi Egyházmegye püspöke.

Ezek a meghívón, programban szereplő tények, amelyek bármely híradás bevezető mondatait adják. A folytatásban pedig kifejthető lenne, mi hangzott el, természetesen a főbb gondolatok kiemelésével.

Mit élt át azonban az, aki személyesen meghallgatta?

Először csak annyi látszott, hogy Ábel atya már reggel megjelent, bár előadása csak fél 11-kor kezdődött. Meghallgatta az előtte mikrofonhoz állót. Majd a többiekkel együtt szünetre a folyosóra ment, a hozzá fordulókkal kedvesen elbeszélgetett, a szeme élénken hol itt, hol ott villant. Aztán visszatért az előadásoknak helyet adó kápolnába, hogy felkészüljön. Az elmélyedés perceit követően azonban izgatottan járt körbe, meg-megszólítva a technikai berendezéseknél állókat. Láttam a tévés kollégák tanácstalan tekintetét, majd hozzám is elért a kérése: kapcsoljuk le a reflektorokat.

Szakemberként tudtam: a tévések nem tudnak félhomályban használható felvételt készíteni, vagyis az ő előadását nem rögzítik. Nem szerepel majd kiemelten az összefoglalókban, beszámolóknak. Csak emberi közvetítéssel, újságírói jegyzetek, később készült beszélgetések által jut majd el mondanivalója, mára megfogalmazott üzenete. Az általa kimondott gondolatokat közvetlenül csak azok érthetik el, akik ott vannak személyesen.

Ábel atya szerényen és szilárdan képviselte véleményét, s elérte, hogy a többi lámpa is kihunyjon. „Elég lesz az a természetes fény, ami az ablakokon beszűrődik” – mondta egyszerűen.

Ahogy homályba borult a terem, úgy nyugodtam meg én is. Leültem, s vártam a kezdést és a visszaérkezőket. A résztvevők kisebb csoportokban tértek vissza a helyükre. Figyeltem, vajon érzékelik-e a különbséget, hogy az előbbi előadóterem visszaváltozott kápolnává. A szólásra emelkedő előtt egyetlen gyertya világított csupán.

Mielőtt Ábel atya beszélni kezdett, a sűrűn kattintgató fotóst is inkább figyelemre, mint munkára biztatta. Érdekes volt látni, milyen nehezen értette meg, hogy mit kívánnak tőle. Ígérte, csak egyet fotózz, de változatlanul leste a jó pillanatot, elkészítve az újabb s újabb képeket.

Megpróbáltam elképzelni az ő helyzetét, és azonosulni a hunyorogva jegyzetelőkkel is, hiszen magam is dolgozni (is) mentem.

Miközben áradt a hitelesség, a megélt szentség, nem titkolva az esendőséget, egyre megnyugtatóbb, otthonosabb, simogatóbb lett a félhomály. Áradtak a szavak: az áldozat valódiságáról a szentek tanításai mentén, s elő-előtűntek liturgiánk oly ismerős imádságai. Elért az üzenet: lélektől lélekig. Emberi szóval, egyetlen gyertya fényénél.

Nem készültek jól elkapott fotók, nem érhető el tévéfelvétel. De akik ott voltak, esélyt kaptak rá, hogy többet s jobban értsék a keleti lelkiiséget, mintha jól bevilágított, serényen dolgozó sajtósok hada adta volna hozzá az asszisztenciát.

Sokat tanultam. Megint. Köszönöm!

TERDIK SZILVESZTER

MTA-SzAGKHF Görögkatolikus Örökség Lendület Kutatócsoport

Angyali köszöntés – angyali intés

Március 25-én emlékezik meg egyházunk az örömhírvételről, vagyis Szűz Mária angyali köszöntéséről, Jézus Krisztus test szerinti fogantatásáról. Ez az ünnep szinte mindig a nagyböjtre esik, néha egyenesen nagypéntekre. A nap rangját jelzi, hogy míg a latin liturgikus rendelkezések ebben az esetben áthelyezik a húsvéti időszakra ezt az ünnepet, addig a bizánci tradícióban nem nyúlnak hozzá, csupán sajátos liturgikus rendet írnak elő. Egyfajta kegyelmi pillanatként is fel lehet fogni az egybeesést, mivel egymáshoz közel lehet szemlélni a Fiú megtestesülésének és megváltó halálának-feltámadásának – amelyek valójában az előbbit is indokoltá tették – nagy misztériumait.

A Fiúisten megtestesülésének titkán elmélkedik még a böjt ötödök szombatjának liturgiája is, amelynek sajátos eleme a hajnali szolgálatba illesztett, a nap liturgikus nevét kölcsönző akathisztosz himnusz. Ez a mívesen kidolgozott ima szinte már tobzódó költői gazdagsággal írja körül Jézus megváltó művét. Az idei nagyböjtben az örömhírvétel ünnepe csupán három nappal előzi meg az akathisztosz szombatját.

A nyugati hagyomány március 19-én tartja Szent Józsefnek, a Szent Szűz jegyesének és Jézus nevelőapjának az ünnepét is. Azért említem most Szent Józsefet, mert ő volt az első tanúja az örömhírvétel következményeinek: a Máté-evangélium gyermekségtörténetében ugyanis Szűz Mária kegyelemben fogadása, amiben nem esik szó angyalról (Mt 1,18), mintegy előzményként jelenik meg József álmának ismertetésekor, amelyben azonban már az Úr angyala szólítja fel a kételkedő jegyest, hogy ne féljen magához venni Máriát (Mt 1,19–25). Lukács evangéliuma a Szűz és az angyal közötti dialógust közölve fejt fel az isteni kegyelem különös megnyilatkozását (Lk 1,26–38), azt az eseményt, amelyre Máté csupán utalt. Most olyan képzőművészeti alkotásokra hívom fel a figyelmet, amelyeken mind a két angyali jelenést, Szűz Mária köszöntését és József intését is ábrázolják.

Az örömhírvétel korainak számító, talán első ismert monumentális ábrázolása a római Santa Maria Maggiore-bazilika diadalívének külső oldalát díszítő, Jézus gyermekségtörténetét bemutató mozaikciklus részeként maradt fenn (1. kép). A pompás képi program a középtengelyben olvasható latin nyelvű felirat szerint

III. Szixtusz pápa megbízásából valósult meg, aki 432 és 440 között ült Szent Péter székében, így a mozaik készítésének idejét erre az időszakra tehetjük. A bazilika alapításának háttérben minden bizonnyal a 431-ben tartott efezusi zsinat teológiai tanítását sejtethetjük: ezen a zsinaton erősítették meg azt a hagyományos formulát, amely Szűz Máriát a Theotokosz, vagyis az Istenszülő címmel tüntette ki. A római mozaik örömhírvétel jelenetében Szűz Mária királynői ékességbe öltözve ül, kezében bíborfonalat gombolyít, miközben

felülről a Lélek galamb képében megárnnyékozza, Gábor főangyal pedig köszönti (2. kép). A jelenet bal szélén egy római templomra emlékeztető építmény látható, előtte két, fénylő tekintetű angyal áll. Az ábrázolás értelmezéséhez a Lukács-evangélium vonatkozó versein (Lk 1,26–38) túl az ún. Jakab-ősevangélium, egy nagyon korai apokrif irat nyújt támpontot. Ebben olvashatunk ugyanis arról, hogy Mária nem sokkal az angyali üdvözlés előtt a jeruzsálemi templom új kárpitjának készítéséhez szánt bíborfonalon dolgozott. Ezzel a feladattal a Templom papjai bízták meg. A mozaikon a kompozíció jobb széle felé haladva a Szűzét köszöntő angyal mögött két másik, fénylő tekintetű égi követ már József felé fordul, aki szintén egy templomforma épület előtt áll. Nyilvánvaló, hogy itt a Máténál olvasható első álom ábrázolását látjuk: különös azonban, hogy József nem alszik, hanem nyitott szemmel, állva figyel az angyalra. József ébersége a mozaikciklus másik álomjelenetét figyelembe véve is meglepő, hiszen utóbbin, amely az Egyiptomba való menekülést megelőző angyali intést jeleníti meg, a szent szöveg leírásához igazodva József feküdt, feltehetően aludt (József felső teste mai formájában későbbi kiegészítés). Az ókeresztény művészetben egyedülálló, hogy a két angyali híradás együtt jelenjen meg. József itt nem átlagemberként, hanem ruházata alapján „Dávid fiaként”, úgy ahogy az angyal is szólította, vagyis Dávid családjából származó királyi sarjként jelenik meg, előkelő öltözetben, aki méltó lesz a Fiú földi életének első időszakát kísérni. Feltételezhető, hogy a szent szövegtől való eltérést, vagyis József éber s nem alvó megjelenítését az a szándék sugallta, hogy a szemlélő számára egyértelmű legyen: az angyali köszöntésben hírül adott gyermek nem tőle, hanem Istentől származik.

Az angyali üdvözlés és József álmának egy jelenetben való tömörítése a Tridentinum utáni katolikus művészetben válik újra népszerűvé. A protestánsok által támadott Mária- és szentkultuszra adott képi válasz ez, amelyben a Szent Szűz tisztaságán kívül József erényeit is kívánták hangsúlyozni, akinek önálló kultusza épp ebben az időszakban kezd kibontakozni a katolikus egyházon belül. Ezekre a képeken a Máté-evangéliumhoz híven a szendergő József a főszereplő, a Szűz kegyelembe fogadása pedig inkább a háttérben tűnik fel, kevésbé hangsúlyos, de jól értelmezhető módon válik a kompozíció szerves részévé. A 17. századtól kezdve a korszak neves olasz, francia és németalföldi meste-

3. kép

rei közül többen megfestették ezt a témát, most csupán háromra utalok: Philippe de Champaigne (1602–1674) párizsi festőre (képe: London, Nemzeti Galéria); Luca Giordano (1634–1705) nápolyi művészre (képe:

4. kép

Indianapolis, Művészeti Múzeum); illetve Luigi Crespi (1708–1779) bolognai festőre (műve: Bologna, Nemzeti Képtár). Ezek a művészek nagy hatást gyakoroltak a katolikus megújulás idejének képzőművészetére. Giordano képe annyiban különbözik a többitől, hogy a két jelenet, vagyis a Szűz „megárnýékozása” és József álma szinte egyező hangsúllyal jelenik meg. József álmának ilyen típusú ábrázolásával először a lisz-

szaboni *Basilica de Estrela*-ban, a korszak késői példáján találkoztam: a Szent József-mellékoltáron áll Pompeo Batoni (1708–1787), Rómában alkotó olasz festő egyező témájú műve, amely 1783-84-ben készült (3. kép, Szemán László felvétele). Batoni kompozíciója Champaigne-re és Crespiere emlékeztet: a kép bal oldalán az alvó Józsefnek angyal jelenik meg álmában, míg a háttérben a Szentlélektől megárnýékozott Szűz látszik.

Máté evangéliumának tanúsága szerint az Úr anyala még egyszer megjelent Józsefnek álmában: a három király látogatása után arra kérte őt, hogy Heródes haragja elől a gyermeket és anyját vigye Egyiptomba (Mt 2,13–15). Ezt az epizódot sokkal többször ábrázolták, mint az első anyali intést. A barokk kori ikonográfiában első ránézésre nem is mindig egyértelmű, hogy József melyik álmáról van szó. Ha a háttérben a Szűz már az újszülött Jézussal együtt látható, akkor biztosan a második álom képi megfogalmazását látjuk.

Végezetül a hazai barokk emlékek közül egy templomot szeretnék kiemelni, ahol ügyesen kapcsolták össze az anyali köszöntések megjelenítését. Esztergomhoz közel fekszik Pélifyöldszentkereszt, a barokk korban Esterházy Imre primás jóvoltából fejlődésnek induló Szent Kereszt-zarándokhely és a hozzá kapcsolódó remeteség. A templomocskát 1735-ben épült, berendezése 1755-ben már készen volt (4. kép). A szentélyben a Szent Kereszt, a hajóban az evangéliumi (vagyis bal) oldalon Szent József, a lecke- (vagyis a jobb) oldalon pedig Szűz Mária tiszteletére állítottak oltárt. A mellékoltárok felépítménye egyezik: az oltárképek helyett szoborfülkéket alakítottak ki, amelyekben Szent József, illetve Szűz Mária szobrai állnak, mind a ketten a gyermek Jézust tartják kezükben. A szoborfülkék két oldalára, az oszlopok elé további szentek szobrait helyezték, míg az oromzatok négykaréjos képmezőibe festményeket illesztettek. A képek két oldalán, az oltárok párkányán angyalok ülnek, kezükben mondatzalagot tartottak, amelyek mára csupán a Szent Szűz oltárán maradtak fenn (feliratuk: *Patrona Hungariae ora pro nobis*). A két oromzati festményen egy-egy félalakban ábrázolt angyal látható, akik az oltárok védőszentjei felé hajolnak, az ajkukról fakadó latin igék fénysugarban, arannyal írva jól olvashatók:

Szűz Máriához az „*Ave Maria gratia plena*” (Üdvöz légy, Mária, malasztal teljes; 5. kép), jegyeséhez az „*Accipe puerum et Matrem eius*” (Fogd a gyermeket és anyját) szavakat intézik (6. kép). Ez utóbbi szöveghely Szent József második álmára utal. A főoltárt a templom búcsúünnepéhez igazodva a Kálvária szoborcsoportja uralja. A három oltár szoros ikonográfiai egységet alkot: a megtestesült Fiúnak már gyermekkorában

üldözést kell szenvednie, ami majd kereszthalálában teljesedik be. A megtestesülés a halálban és a feltámadásban nyeri el értelmét, ami jól mutatja, hogy ezek a hittitkok egymástól elválaszthatatlanok.

Írásommal özv. Szentes Lajosnéra, Emília néni-re emlékezem, aki 2019 decemberében 93 éves korában hunyt el Óbudán. Emília néni sok szállal kötődött Pélifyöldszentkereszthez, mivel édesapja a második világháború idején sokat segített a kegyhelyet 1913 óta gondozó szalézi szerzeteseknek az akkoriban folyó építkezések anyagbeszerzéseiben. Meg kell említenem azt is, hogy Emília néni az 1950-es években régészként a nyiregyházi múzeumban kezdte pályafutását, 1955 áprilisában egy terepmunka során a mándoki fatemplomunk vázlatos, de nagyon pontos felmérését is elkészítette egyik füzetébe, amely tudomásom szerint az első – bár szélesebb nyilvánosság elé nem került – tudományos igényű leírása a számunkra oly kedves épületnek. Emília néni majd’ egy évtizedig hűséges olvasója volt a Görögkatolikus Szemlének és a Szemlélet magazinnak is. Különösen tisztelte a pócsi Istenszülőt, akihez többször elzarándokolt nemcsak Pócsra, hanem Bécsbe is. Beszélgetéseink során kifejtett gondolatai mély hitről, egészséges kételyről, őszinte alázatról, tudományos pontosságról és együttérző, finom humorról tettek tanúságot.

„*Boldogok a tisztaszívűek,
mert meglátják az Istent.*”

Leszállt az alvilágba, és kifosztotta az alvilágot...

Feltámadt Krisztus, és diadalmaskodik az élet.

a Nagy Szent Bazil Rend

1950 szeptemberében a bazilita atyák mellett a Máriapócsan élő bazilissza nővérek működési engedélyét is megvonták a kommunista hatóságok. A rendelet végrehajtása során a nővérek rendházába is más közösségekhez tartozó apácákat szállítottak. „Dombóvárról az ottani, Szent Orsolyáról elnevezett kanonokrendi nővéreket, akik ápolónőket képeztek és más iskolákat is vezettek, Máriapócsra deportálták. Nem tudom, hogy hányan, de sokan voltak. Volt köztük egy rajztanárnő, festőművésznő, Geszthy Angella, akinek az édesapja gróf Klebersberg Kunó miniszternek volt az államtitkára. Egy akvarellportrét hagyott itt maga után. A Szegény Iskolanővérek több rendházból voltak ide internálva. Ők is sokan voltak. 92 személyre emlékszem, de nem tudom, hogy csak a nővérek, vagy az atyákkal együtt voltak ennyien” – emlékezett vissza Dudás Bertalan atya a rendet ért megpróbáltatásokra.

A kolostorban összehúzóított nővérek helyzete az atyáknál is rosszabb volt, mivel sokan voltak, a pócsi bazilisszák lakása pedig nagyon szűkös volt. Az itt töltött két hónap alatt sokan csak szalmán vagy szalmazsákon aludhattak a nagyobb ebédlőben és az alsó helyiségekben, lepedővel és pléddel takarózva. Sanyarú helyzetüket azonban hősiességgel viselték, sok időt töltve a kegytemplomban, imáikkal kegyelmet kérve a Szűzanyától.

A szerzetesrendek működési engedélyének megvonása, illetve a rendházak felosztása után a női szerzetesrendek tagjai hatalmas nyomás alá kerültek: tilos volt nekik a szerzetesi öltözetet hordani, egymással találkozni, vagy akár csak kettesével is együtt lakni. Ezenkívül folyamatos rendőri őrizet alatt álltak. „1970-ben, a nyári szünet kezdete előtt egy rendőr alezredes kopogtatott az ajtómon, és az örökfogadalmam felől kezdett faggatni. Mindenre kíváncsi volt. Kik voltak, hogyan történt, stb. Amikor nem akartam valamire válaszolni, ő válaszolt helyettem. Mindent tudott. Bevitt a rendőrszere, és tovább faggatott. A nyaram hátralévő része így telt. Mindenhova követett valaki, mindig állt valaki az ajtómnál, rendszeresen vallattak, este tízkor is

ellenőriztek, hogy otthon vagyok-e” – emlékszik vissza Ágota nővér. Az állambiztonsági hivatal gyakran megpróbálta rávenni a nővéreket arra, hogy titokban jelentéseket küldjenek a társaikról. Bár több apácának emellett el kellett viselnie a bebörtönzést, a nőiszerzetes-közösségek tagjainak többsége hű maradt a rendjéhez (a bazilissza nővérek közül is többen örökfogadalmukat 1950 után tették le), és megpróbált a civil életben elhelyezkedni.

Az 1950-ben rendjüktől megfosztott szerzetes nővéreknek a szocialista nőtársadalomba kellett beolvadni, ami nem ment nehézségek nélkül, hiszen nem volt könnyű megfelelni a velük szemben támasztott elvárásoknak. Az egyházi iskolák 1948. évi államosítását, majd a rendek működési engedélyének megvonását követően a szerzetesnők jórészt kiszorultak azokból a munkalehetőségekből, amelyekben korábban jelentős, hagyományos szerepük volt (gyermeknevelés, tanítás, betegápolás, szociális gondozás stb.). Kevesen találtak a hivatásuknak megfelelő munkát, a többségnek a képzési szintje alatt kellett a munkaerőpiacon elhelyezkednie.

Az 1950-ben 24 örökfogadalmas apáca és 4 novícia élt. A nővérek egy része a Dudás Miklós által ugyanabban az évben alapított nyíregyházi szemináriumban kapott irodai vagy konyhai munkát. „A konyhai felszerelések is a kornak megfelelőek voltak. A legfontosabb mégis a tisztelendő nővérek főzni tudása, Andrea nővér csodálatos receptjei és ételei. [...] A nővérek büszkén, szinte anyai örömmel méricskéltek mindennap a konyhai 'mázsán' a testileg feltűnően gyarapodókat. Nem gúnyolódni akarok, sőt inkább elismerésnek szánom e sorokat. Meghajolva a tisztelendő nővérek alázatos szolgálata előtt” – írta Véghseő Dániel atya visszaemlékezésében. A nővérek ott kerestek munkát, ahol hajlandók voltak alkalmazni őket. Néhányan egyházközségekben helyez-

kedtek el kántorként vagy sekrestyésként, mások gyárban, varrodában kaptak munkát, megint mások általános iskolában tanítottak. A rend-

4/2. rész

jüktől megfosztott apácák azonban a munkahelyükön is megbélyegzett embereknek számítottak: Tekla nővér 1968 júniusában tette le az ideiglenes fogadalmát, ami sajnos kitudódott, és a rendőrség sokáig zaklatta emiatt. Egy évig nem is taníthatott, egy ruhaipari szövetkezetben dolgozott fizikai munkásként. Hozzá hasonló megpróbáltatásokon ment keresztül Ágota nővér is: „*Sosem ismerték el a pedagógiai teljesítményemet, sosem léptettek elő, én kaptam a legkisebb fizetést, évtizedekig éreztem, hogy lenézett, megtűrt személy vagyok a rendszerben.*”

A nőiszerzetes-közösségek többsége az 1990-es évek elején a szétszórásból visszatért nővérekkel indult újra, akik – még akkor is, ha a rend működési engedélyének megvonásakor éppen csak novíciák voltak – ekkor már legalább 60 évesek lehettek, nem is beszélve azokról, akiket fogadalmasként, örökfogadalmasként ért a rendelkezés végrehajtása. A közel 70 női közösségből mindössze 17 esetében mondható el a sikeres „újraindulás,” melyek között csak 7 van, amely nagy múltra visszate-

kintő, apostolkodó rend. Ezek közül is az egyik olyan, amelynek a működését nem tiltotta be 1950 szeptemberében a kommunista diktatúra, vagyis a régi, tanító, karitatív, szociális szolgálatot ellátó, illetve apostolkodó rendek közül gyakorlatilag 6-nak sikerült az újraindulás. A Nagy Szent Bazil Rend női ága is ide sorolható.

Ismeretes, hogy mennyire kockázatos és veszélyes volt a nővérek számára ebben az időszakban az egymással való kapcsolattartás, ezért sokan erre egyáltalán nem is vállalkoztak. Ha mégis megtették, akkor az a túlélést szolgálta, segítette azt, hogy a rendszerváltást követően az idős nővérek képesek voltak újra közösségi életet kezdeni. A bazilissza nővérek számára a nyíregyházi szeminárium nyújtott erre lehetőséget, amelyről Ágota nővér így mesélt: „*Tanítási szünetekben Nyíregyházára utaztam, a pócsi rendházból kitelepített nővéreink ugyanis a püspökség konyháján dolgoztak. Ez volt a rendünk titkos »központja«. Vigyázni kellett itt is, mert a hatalom emberei a püspökségen is jelen voltak. A nővérek nem is engedték, hogy velük ebédeljek.*”

Ez önmagában azonban mégsem elegendő a sikeres újrainduláshoz. Ez csak azoknak a közösségeknek sikerült, amelyek az illegálitás éveiben is titokban foglalkoztak hitoktatással, ifjúsági és családpsztorációval, hivatásgondozással, vagy pedig azoknak, amelyeknek tagjai külföldre menekültek, ott új közösséget alapítottak, majd hazatértek az újrainduláskor. A máriapócsi kegyhelyen mindössze két nővér (Stefkó Bazília és Homa Terézia) maradt, akik a kegytemplomot gondozták; a feladat azonban olyan sok volt, hogy segítségre volt szükségük. Így került vissza Morvai Márta nővér 1957-ben a kegyhelyre: „*Mondanom sem kell, mekkora örömmel, szinte azonnal jöttem a hívásra. Nem élhettünk közösségben, de legalább itt lehettem. Azóta itt dolgoztam Pócson. Nagy templom ez, sokat kell mosni, takarítani, a liturgikus öltözeteket tisztítani, volt munka bőven, de nagy örömmel és szeretettel végeztem*

minden rám bízott munkát. Kántor is voltam.” Ez a három nővér biztosította a kommunizmus idején a bazilissza apácák máriapócsi jelenlétének folytonosságát, búcsúk alkalmával pedig lehetőségük nyílt a rendtársakkal való találkozásra. „*[Márta nővér] ugyanolyan odaadással szolgált a hétköznapokban, mint a nagybúcsúk embert próbáló napjaiban. A segítség ürügyén ilyenkor köréje gyűltek szét-szórt rendtársai is, s megélték azt a közösséget, melyre abban az időben egyébként nem volt lehetőségük. Jó volt így együtt látni őket, s tapasztalni a rendi előjárójuk iránt megnyilvánuló engedelmes tiszteletet*” – emlékezett vissza Verdes Miklós atya.

Az 1989-es rendszerváltást követően teljesen kifosztva, használhatatlanná téve kapták vissza a nővérek rendházukat, amely a korábbi évtizedekben állami csecsemőotthonként működött. A szerzetesrend újraindítása Máriapócsra sok időbe telt, a nővérek csak 1991-ben vehették birtokba az épületet. Az átépítési munkák után, 1993 februárjában megnyitották Máriapócsra a 25 személyes Szent Makrina Szociális Otthont idős nők számára, majd 1997-ben Sátoraljaújhelyen a Szent Anna Szeretotthon. A máriapócsi közösség nővérei az 1990-es évek elejétől kezdve lelkigyakorlatokat szerveztek, szolgáltak a kegytemplomban, és a zarándokok rendelkezésére álltak nemcsak lelki gondozással, hanem kegytárgyboltjukkal, illetve könyvkiadással is.

Bár a rendet sikerült újjászervezni, a kommunizmus négy évtizede a későbbiekben is érezte hatását: megváltozott az emberek gondolkodása, tartása, erkölce, így nagyon kevés a szerzetesi hivatás. Míg 1991-ben tizenheten költözhetek vissza, a bazilissza nővérek ma már csak ketten vannak.

KÜLVILÁG

Kolostorok földjén

A Kaukázus külvilágtól elzárt magas hegyei között számos kolostor található. E szakrális épületegyüttesek lenyűgözőségét nem is annyira az építmények monumentalitása adja, hanem az építészeti kompozíció. Legtöbbjük úgy simul a természeti tájba, hogy elbűvöli a látogatót. A mára már patinássá vált nyers kőfalak szerves részei a magas hegyek erdővel borított, de itt-ott előbukkanó zord sziklás hátterének. A magyar turistát pedig nemcsak a szépség nyugtázza le, hanem megborzong attól a gondolatától, hogy ezek a csodák a mi kora Árpád-korunkkal egyidősek.

Goshavank kolostoregyüttese egy 1250 méter magasságban lévő erdős, sziklás vidéken fekvő falucska határában található. Külső kerítése nincs, falusi házak veszik körül, melyeknek az udvarán álló vörösréz szamovárból teát vásárolhat a szomszédos utazó.

Az 1188-ban földrengés által elpusztított Nor-Getik-kolostor helyén emelték. Építtetője Mekhitar Gos író, építész, jogtudós – egyszóval polihistor – volt, aki akadémiát alapított itt. Nevéhez kapcsolódik az a törvénykönyv a 12. század végéről, melyben kinyilatkoztatták, hogy az emberek a természet szerint szabadnak születnek, és függőségük a hatalmasoktól a föld és a víz hiánya miatt alakul ki. Mai gondolatok is lehetnének...

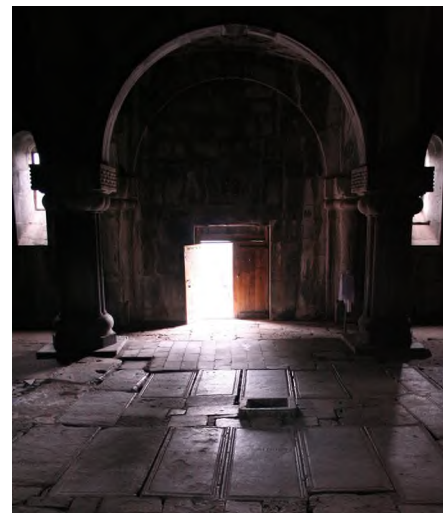
A szorosan egymáshoz kapcsolódó hatalmas épületegyüttes sok századon át a középkori Örményország legnagyobb vallási, kulturális és oktatási központja volt. Az 1291-re felépült könyvtárának magas harangtornya uralja az egész kolostort. A Szent Astvatsatsin (Istenanya) főtemplomot 1191–1196 között emelték; a középkori örmény templom- és kolostorépítéssel jellegzetes példája. Kereszt alaprajzú belső terében négy oszlop tartja a masszív, zömök kupolát, melynek egyetlen dísz a kupoldobon körbefutó köornamentika. Az 1203-ban elkészült nagy méretű templomi előcsarnok nemcsak egyházi, hanem világi célokat is szolgált; ez volt a környék lakóinak gyülekező- és tanácskozhelye, jelentős társadalmi események színtere.

A főtemplom mellett két kisebb kápolna látható; a Szent Gergely- 1241-ben, a Világosító Szent Gergely- vagy Kistemplom 1231-ben épült fel. Ez utóbbi egyhajós, korai bazilika; igen gazdag díszítését azzal magyarázzák, hogy az építését elrendelő Tegha herceg túl akarta szárnyalni az akkori főváros, Ani templomainak pompáját. Persze ez csak legenda, de annyi biztos, hogy a templom ajtóbélleteinek gazdag díszítése csodálatra méltó.

A kolostort ma már nem használják szakrális célokra. A hetvenes években kis kiállítást állítottak össze itt a csodálatos, 13. századi örmény kőfaragványokból, a kacsárokoból.

Hagpat a grúz határ közelében fekvő hegyvidéki falucska a sziklacsúcsoktól és mély folyóvölgyektől övezett fennsíkban áll az a 10. századi kolostor, mely 1996 óta társával, a Szanahin-kolostorral együtt az UNESCO világörökség része. Úgy tűnik azonban, hogy az itt lakók nemigen profitálnak e nagy dicsőségből. Nem könnyű az élet errefelé. Néhányan a közeli városkában próbálnak munkát találni, a többség azonban állattenyésztésből él, vagy a vadon nőtt gyümölcsök eladásából próbál jövedelemhez jutni.

A Hagpatavank-kolostoregyüttest 960-970 körül alapították. Nem hegytetőre épült, hanem belesimul a domboldalba. A fallal védett terület épületei kis területen szorosan egymás mellett tömörülnek. Az épületeket durván megmunkált bazaltkövekből emelték, sima falaikon kevés, díszes faragás, néhány egyszerű, régi kacskár. Csupán a világításra szolgáló gyertya színezte szürkésre a köveket.

A kolostor 1130 körül egy földrendésben megsérült, majd számos fegyveres támadást élt át. Ennek ellenére nagy része még mindig ép és eredeti állapotában áll. Épületei jól példázzák a bizánci stílusú egyházi és az örmény népi építészet keveredéséből származó tipikus középkori templomépítészeti jellegzetességeit.

A területen több templom áll, a kapuval szemközt álló kis keresztkupolás Szent György-templom 1005-ből való. A mellette álló Szent

Kereszt-templom építését azonban már 991-ben befejezte az örmény építész, Trdat. Központi kupoláját négy vaskos oszlop tartja. Az apszisban Krisztus Pantokrátort ábrázoló freskó látható. A székesegyház belső terét ábrázoló fotón is jól látható az örmény templomok néhány jellegzetessége. Az oltárasztal egyméternyi magas pódiumon áll, ide csak a mellékhajók felől, oldalról van feljárás. A körüljárható oltár, ahol a diakónusok közlekednek, rendszerint baldachinos. Az oltárképek a templom titulusától függetlenül a Szűzanyát ábrázolják. Az örmény templomokban nem láthatunk ikonosztáziót, az oltár terét függöny választja el a hajótól. A függöny ki- vagy behúzásának szerepe van a liturgia során. Az úrfelmutatás és az áldozási felhívás után, a kenyértörés és a papok áldozásának idejére az oltárfüggönnyt behúzzák. A hívek áldozása a függöny széthúzása után kezdődik.

A hagpatavanki székesegyház előtt az örmény egyházra jellemző előcsarnok (gavit) található azon hívők fogadására, akiknek nem

jutott hely a templomban, de ez a terem szolgál az egyházi és világi vezetők megbeszéléseinek helyszínéül is. Az oszlopos csarnok padlóján sírkövek találhatók. A leghatékosabb családok és egyházi személyek temetkeztek ide.

A kolostor harmadik temploma, a kis kupolás Szent Astvatsatsin (Istenanya) templom a legújabb, a 13. században készült el.

A komplexum szellemi központ és egyetemi szintű tanintézmény is volt, ahol humán tárgyakat, teológiát és festészetet tanítottak. Az akadémia helyiségei szorosan a főtemplomhoz simulnak, mellettük könyvtár és másológyműhely is van. Ennek padlójában jókora lyukak tátonganak, amelyekbe állítólag veszély esetén az értékes tekercseket rejtették el.

A kolostorudvar távolabbi pontján áll a 13. században emelt ebédlő. 1245-ben épült a templomok mögött álló harangláb, amely egy kecses, bástyaszerű építmény, tetején rotundával, melyben a harag van.

Jerevántól 40 km-re egy lélegzetelállító sziklaszurdok vezet az Azat folyó völgyében található **Geghard**-sziklakolostorhoz, mely 2000 óta világörökségi helyszín. A Gerami-hegyek 1700 m magas sziklaszirtejei között a hegy gyomrából fakadó forrást már az idősámításunk előtt tisztelték az akkoriak. A 4. században sziklába vájt kolostor állt itt, melyet a hagyomány szerint Világosító Szent Gergely alapított. A Barlangkolostort (Ajrivank) a 9. században arabok rombolták le, majd földrengés tett benne kárt. A hódítók kifosztották, elvitték kincseit. A 13. század közepén, miután kiűzték az idegeneket, egy hercegi család tulajdonába került, és megkezdődött az újjáépítése, sőt bővítése. A ma látható épületek a 12–13. századból valók. Felettük a hegyoldalban, de az épületek belsejében is művészi kidolgozott keresztcsövek láthatók, melyeket az elhunytak vagy adományozók emlékére készítettek.

A kolostor neve 1250 táján Dárdakolostorra változott, amely örményül Szurb Geghard. E névváltozásnak a magyarázata pedig nem más, mint hogy akkoriban itt őrizték a Krisztus testét megsebző dárdahegyet, Longinus lándzsáját, amely ma már az ecsmiadzini kincstárban látható.

A kolostor Örményország szellemi központja volt, iskolával, másolóműhellyel, kézírattárral. Az örmény kultúra lejegyzett forrásai sokáig biztonságban voltak e megközelíthetetlennek vélt barlangvilágban, de az idegen hódítók pusztításai ide is elértek, és számos régi kézirat megsemmisült.

A kolostor fénykorában hét templom és negyven oltár állt itt. Közülük ma is megtekinthető jó néhány. A főtemplom (Katoghike) 1215-ben épült. A kereszt alaprajzú épület a sziklafal mellett áll, belső terét közepén kupola koronázza, alatta fríz fut körül állatfejekkel és emberiac-ábrázolásokkal. Az épület felhőmályában különös hatást tesznek ezek a hatalmas faragványok.

A főtemplomtól nyugatra található két kis barlangtemplom, melyeket a hegy szikláiba faragtak bele, bár kinézetre olyanok, mint a kővekből rakott építmények. A barlang megvilágítását tetőnyílás adja. A terek akusztikája kiváló, amit a kupolába falazott cserépkorsók-nak köszönhetünk.

Az 1240-ben barlangból kialakított első sziklatemplom (Avazan) padozatát kettészeli a forrás vize, melynek különös erőt tulajdonítanak. Körülötte ma is gyógyulni vágyók tömege tolong. A helyiség egyenlő szárú keresztet formáz, és egy felirat szerint Galdzak építész

műve, aki negyvenéves működése során számos sziklatemplomot készített.

A Pros család sírboltja (zsamatun) és a belőle nyíló második sziklatemplom (Asztvacacin) 1283-ban épült. A négyszögletes sírbolt falait domborművek díszítik; kosfejhez láncolt két oroszlán és bárányt elragadó sas, ami feltehetően a Pros család címere. A második, kereszt alaprajzú sziklatemplomba vezető kapu nagy kereszttel ékesített. Az 1288-ban épült felső, kőbe faragott sírbolt egy külső lépcsőn érhető el. A helyiségbe vezető folyosó falát számos kacskár díszíti.

A kolostoron kívül, jóval az út fölött található az 1177 előtt épült, sziklába vágott Világosító Szent Gergely-kápolna. A vakolatmaradványok alapján tudható, hogy valaha freskók borították belső falait.

A ma is működő kolostort nemcsak a turisták keresik fel, hanem az öslakosok is. Csak nekünk, messziről jött idegeneknek tűnt furcsának a hegyre baktató, esküvőre öltözött ifjú pár, akik itt akarták összekötni életüket. A hegyoldalban növe árvalányhaj pedig egy percre hazaröpített a nagy, magyar Alföldre.

2019 óta működő, modern,
igényes, katolikus óvoda
várja gyermekeidet!

Örömhírvétel, ahol

öröm óvodásnak lenni!

ÖRÖMHÍRVÉTEL GÖRÖGKATOLIKUS ÓVODA

AMIT NYÚJTUNK

gyermek- és családközpontú,
szeretetteljes légkör

keresztény alapokon nyugvó nevelés

élményalapú közösségépítés

kreatív gondolkodásmód kialakítása

játékos angol foglalkozás

fejlesztőpedagógus

két és fél éves kortól

saját udvar

Érdeklődnél? Gyere, nézz körül nálunk!

1081 Budapest, Bezerédj u. 16/a | +36 20 543 0167 | +36 20 529 29 37
oromhivritelgrovoda@gmail.com

 facebook: oromhivitelgorogkatolikusovoda

LEGEZA JÓZSEF

Az irodalmi Nobel-díjas német-svájci író, költő és festő, Hermann Hesse az újromantika kimagasló képviselője. A 20. század művelődéstörténetének egyik legnagyobb hatású alakja.

1904-ben **Peter Camenzind** című első regénye hozta meg számára az áttörést. A címadó főszereplő, Peter Camenzind, Hesse megszemélyesítőjének is tekinthető, mivel számos párhuzam állítható közte és az író között. Peter elhagyja faluját, és bejárja Európa nagyvárosait, hogy megismerje a világot. A sok tapasztalat megszerzése közben azonban végleg csatlózik a civilizációban. Az élet értelmét végül a szeretetben találja meg.

A mű címadó főhőse magányos, emberkerülő, és talán ennek következményeként alkoholista is. Egy alkalommal, amikor végigtekint addigi életútján, úgy érzi, nem sok vesztenivalója van, és el akarja dobni az életét. De ekkor hirtelen eszébe jut egy rég elmúlt, már feledésbe merült nap: egy kora nyári hajnal otthon, a hegyekben. Hirtelen látja magát egy ágy mellett térdepelni, az ágy mellett, amelyben édesanyja haldoklik. Anyja olyan, Istenhez méltóan ment el az élők sorából, hogy az a jelenet a szülői házban fia egész későbbi életére hatással volt. A Jézus halálakor jelen lévő pogány százados nem volt szentimentális ember, hisz hóhér volt, egy ítéletvégrehajtó, akinek az volt a munkája, hogy pénzért embereket végezzen ki. Mégis, látva Jézust meghalni a kereszten, a zord katona nem tudta magába fojtani megdöbben véleményét, és kibukkant a szájából a felismerés: „ez valóban Isten Fia volt.” Isten létéről az ember utolsó földi perceiben is tanúságot tud tenni. Így halhatott meg az ő édesanyja is. Az ő halála jutott a férfi eszébe, és életének ebben a kritikus pillanatában ezért jártak a fejében a következő gondolatok:

„Megrémültem és elszégyelltem magam, hogy ilyen régen nem emlékeztem meg erről a nappalról. A buta halálgondolatok szertefoszlottak. Azt hiszem, egyetlen komoly és nem teljesen félresiklott életű ember sem képes az öngyil-

kosságra, ha csak egyszer is átélte, amint egy jószágos, egészséges lélek kialszik. Megint láttam az anyám halálát. Láttam az arcán a halál megneimesítő, csendes, komoly munkáját. Keserű volt ez a halál, de olyan jószágos és hatalmas, mint a gondos apa, aki eltévedt gyermekét vezeti haza.

Hirtelen újra tudtam, hogy a halál a mi nagy, okos testvérünk, aki tudja eljövételének idejét, és akire bizalommal tekinthetünk. És azt is meg kellett értenem, hogy a szenvedés, a csalódás és a bánat nem arra való, hogy nyomja a lelkünket, hogy érzéketlenné és értéktelenné tegyen bennünket, hogy megfosszon méltóságunktól – hanem hogy megéreljen és teljesen megvilágosítson.”

Ezeket a sorokat olvasva az embert megcsapja az evangélium levegője, és eszébe juttatja Szent Ferencet, aki a halált nővéreinek nevezte a Naphimnuszban. „Aldjon, Uram, nővérünk a testi halál / Aki elől élő ember nem futhat.” De tovább olvasva a regényt, néhány oldallal később azt olvashatjuk, hogy Hesse is így gondolkodik:

„Szent Ferenc, amikor szerelmet vallott Istennek, a növényeket, az állatokat, a csillagképeket, a szeleket és a vizeket is, a természet minden hatalmát és jelenségét kedves fivérének és nővéreinek nevezte. Amikor idősebb korában arra ítélték az orvosok, hogy homlokát izzó vassal hevítse, a betegség irgalmatlan szenvedései közepette még ezt a borzalmas tüzes vasat is »kedves fivérének« szólitotta.”

Peter Camenzind történetének nemcsak a földi életből elmenőkre, de az ittmaradókra vonatkozó tanulsága is van. Ezen öngyilkossági gondolatok után nem sokkal, egy vasárnapon a főhős meglátogatta egyik barátjával annak rokonait. A vendégségben egy groteszk hatású, torz emberi alak kuporgott valami furcsa székben, ami leginkább a gyerekek mellvédés etetőszékére emlékeztetett. Boppi volt az, a vendéglátó asztalosmester házigazda feleségének a testvére. Szegény félig béna nyomorék volt, akit addig az édesanyja gondozott, ám annak halála után test-

véréhez és annak férjéhez került. A sógor nagy berzenkedéssel fogadta be a nyomorékot, akinek állandó jelenléte nyomasztóan hatott a család életére. Nem tudták megszokni külsejét, a gyerekek is iszonyodtak tőle, az asszony pedig részvétellel szemlélte fivérét. A ház gazdája kedveszegetten ödöngött saját házában.

„Boppi szörnyűséges, elől-hátul púpos teste fölött nyak nélkül trónolt a zömök, markáns arcvonású, széles homlokú feje, orra határozott vonalú, szája szenvedő, szeme tiszta, de kissé riadt tekintetű, kicsi és szépen formált keze fehéren, nyugodtan hevert a szék keskeny mellvédén.”

Peter elfogódottan, zavartan hallgatta a házigazdát, aki úgy mesélte el beteg sógora történetét, hogy a szerencsétlen, nem kívánt Boppi végig ott ült. Úgy beszélt róla, mint egy tárgyról. Kénytelen volt végighallgatni, hogy a ház gazdája szeretne találni számára valami olcsó betegothont, ahová bedughatja.

Peter a következő vasárnap kirándulni szeretett volna, de Boppira gondolva elszégyellte magát, és ebéd után újból meglátogatta az asztalosék családját. Viszolyogva fogott kezét az elesett férfivel. Az asztalos valamiért feldühödött a terhes rokonra, és az javasolta Peternek, hogy inkább menjenek el sétálni, mert teljesen elege van már Boppi jelenlétéből és az örökös nyomorúságból. Szíve mélyén Peter is örült a lehetőségnek. A feleség maradni akart nyomorék testvérel, de az megkérte őt, hogy tartson Peterekkel. Nyugtatta nővérét, hogy elvan ő egy könyvvel és egy pohár vízzel is. Ők pedig, akik egyébként jószívű, irgalmas embereknek vallották magukat, egyszerűen rázárták az ajtót, és elmentek. Remekül érezték magukat, mégis Peter folyton arra gondolt, mi lesz, ha Boppi leborul a székről, és esetleg szenved vagy épp haldoklik.

A következő vasárnap a főhős nem tudott otthon maradni, s megint elment az asztalosmesteréhez. Ezúttal csak Boppit találta otthon. Már nem viszolygott kezét fogni vele. Peter bevallotta neki, hogy mennyire bántotta

múltkor a lelkiismeret, amikor magára hagyták őt, és azt is elmondta a szerencsétlennek, hogy mennyire szeretne a barátja lenni. A nyomorék emberke nagy fejét félrehajtván fölneézett rá, és csak ennyit mondott: „Köszönöm.” Fejének ez a viszonzást kifejező mozdulata nagyobb erőfeszítésbe került számára, mint egy ép embernek tiszta ölelést adni. Tekintete pedig olyan gyermekien szép, tiszta volt, hogy szegényében Peter arcába szökött a vér. Közben megérkezett az asztalos, s ő bevallotta neki, hogy a múltkor bántotta és nem tartotta helyesnek, hogy egyedül hagyták Boppit, és szeretné megosztani velük rokonuk gondozásának terheit. Mindezek után gyakoriak lettek a közös séták kettesben Boppival.

Lassan rájött arra, hogy többet kap Boppitól, mint amennyit ő ad neki. Végül teljesen magához vette új barátját, s leszokott az alkohorról. Élete üressége megszűnt, boldog emberré vált.

Arról, hogy mi mindent kaphatunk az elesettektől, sérültektől és fogyatékkal élőktől, a Szent Damján tábortan segítő önkéntesek és kispapok tudnának mesélni.

Jézus és tanítványai, amikor elhagyták Jerikót, az út szélén két szegény vak ordított: „*És mikor Jézus tovább ment onnét, két vak követé őt, kiáltva és ezt mondván: Könyörülj rajtunk, Dávidnak fia!*” (Mt 9,28–29) A tömeg csitította őket, hogy hallgassanak, hadd haladjon Jézus és kísérete. Sokszor vagyunk így mi is a betegekkel, az elmaradottakkal: csitítjuk, hanyagoljuk őket, hogy a mi ügyünk haladjon.

Charles de Gaulle (1890–1970) francia tábornok, államférfi, az Ötödik Francia Köztársaság első elnöke volt. A második világháborúban a francia nemzeti függetlenség feltétlen híveként szervezte és irányította a francia ellenállási mozgalmat. Személyisége a szabad Franciaországot szimbolizálta. A háború után alkotmányos reformot, a nemzeti érzelmet hangsúlyozó erős államot teremtett Franciaországban. Azt kevesebben tudják azonban róla, hogy a tábornoknak volt egy szellemi fogyatékos lánya, Élisabeth. Amikor eltemették ezt a gyermekét, a temetőből visszafele jövet a nagy tábornok szomorúan jegyezte meg: „*Itt a temetőben végre az én lányom is olyan lett, mint a többi ember.*” Látva ezeket az életkezt, megértjük, hogy vannak, akik az Isten árnyékában születtek. Családtagjaik, látva szerették fogyatékoságát, küzdelmeit, hányszor mondják magukban azt, amit Jézus is imádkozott a kereszten: „*Istenem, Istenem, miért hagytál el engem?*” (Mt 27,47) Milyen nehéz lehet nekik kimondani a Miatyánk kérését: „*legyen meg a Te akaratod...*” Nincs magyarázat az életükre, de különbözőségük hatalmas lehetőség arra, hogy megtanuljunk még jobban szeretni, s bemutatassuk azt, hogy egymást bármilyen nehézségek közepette szeretni Isten dicsőségét szolgálja. Ők a mi kincseink, s megszentelnek minket, törekvéseinket és az életünket. Egyszer Szent Lajos királyt meglátogatta egy másik uralkodó, és kérte, mutassa meg a kincstárát. Lajos erre elvitte őt a rokkantak házába: „*Ők a mi kincseink.*”

Jézus is szerette a beteget, a vakot, a vérfolyásos asszonyt, a vízkórost, a leprást. Nekik is elhozta az örömhírt. Egyszer így fogalmazta meg küldetését: „*Az Úr lelke rajtam: / Ő kent föl engem, hogy örömhírt vigyek a szegényeknek. / Ő küldött engem, hogy örömhírt vigyek a szegényeknek. Ő küldött engem, hogy gyógyítsam a megtört szívűeket. Szabadulást vigyek az elnyomottaknak.*” (Lk 4,18)

Keresztelő Szent János már Heródes börtönében raboskodott, amikor – hogy minden kétséget kizárhasson – elküldte két tanítványát Jézushoz ezzel a kérdéssel: „*Te vagy-e az, akinek el kell jönnie, vagy más várjunk?*” A tanítványok a következő választ kapták: „*Menjetek, jelentések Jánosnak, amit hallotok és láttok: vakok látnak, sánták járnak, leprások megtisztulnak, süketek hallanak, halottak föltámadnak, a*

szegények pedig hallgatják az evangéliumot. Boldog, aki nem botránkozik meg bennem.” (Mt 11,5–6)

Egyszer diákkorunkban Besztercebányára kirándultunk. A város főterén egy német ifjúsági csoport is ott kirándult. Mindegyikük hátán egy fogyatékos gyerek volt. Ezek a fiatalok hátukon a társukkal úgy lépkedtek, olyan büszkén, mintha egy kiváló luxusautóban utaznának.

Volt egy orvos házaspár, akinek két egészséges gyerek után született egy fogyatékkal élő gyermeke is. Szegény asszony eleinte azt mondta, hogy ha a jó Isten egyik gyerekét el akarná venni, akkor az utolsót oda adná, mégis élete vége felé, amikor haldoklott, folyton ennek a gyermekének a nevét emlegette. Az ő életével valami olyan kincset kapott az Úrtól, amit sosem tapasztalt volna meg e nehézségek nélkül.

Az egyik kórházban betegeskedett egy fogyatékos gyerek, Tamáska. Ő volt az osztály lelke. Ha ágytál kellett bárkinek, ő ugrott, és odavitte. Bárkinek leszaladt újságért, eleségért a büfébe. Ha valaki haldoklott, Tamáska ott ült mellette, fogta a kezét, verejtékét kendővel törölgette, és cserepes ajkára vizet csepegtetett. Mindeközben vidámságot ültetett az emberek szívébe, pedig más volt, mint az átlagember, s ezáltal mást is tudott sugározni maga körül. Majd hirtelen elvitték Tamáskát, és hirtelen fájoan üres lett a kórterem, a folyosó, mintha a nap sugarai halványultak volna el.

Az 1180-as évek elején született Szent Ferenc egy gazdag észak-itáliai posztókereskedő fia volt. Dorbézolt, nőzött, élte az „aranyifjak” bohém életét. Egy végig mulatott éjszaka után hazafelé menet találkozott egy leprással. Mindig visolygott tőlük. Most mégis egy hangot hallott: „*Ne kerüld ki, inkább öleld meg, és szeresd!*” Ebben a mozzanatban megérezte, hogy kap egy utolsó lehetőséget arra, hogy tartalmassá, értékessé tegye az életét.

Egyszer Jézus tanított. Olyan sokan voltak a házban, hogy nem fértek többen be. Négy ember hordágyon hozott egy bénát. A tömeg miatt nem tudták Jézus elé vinni, ezért kibontották a tetőt, és a nyíláson eresztették le, úgy engedték le testét: „*És íme, hordágyon férfiak hoztak egy béna embert. Megpróbálkoztak bejutni, hogy eléje tegyék, de akkora volt a tömeg, hogy nem találtak utat. Ezért a cseréptetőn át bocsátották le ágyastul középre, Jézus elé. Hitük láttán így szólott: »Ember, bűneid bocsánatot nyertek.«*” (Lk 5,17–26) Jézus meggyógyította a beteget. A hordozók nevét nem jegyezték le. Mire meggyógyult, talán el is tűntek. Lehet, hogy más betegért rohantak. Nevüket nem jegyezték meg, de biztosak lehetünk abban, hogy a Jóisten jól megjegyezte őket, felírta jó cselekedetüket a szívébe. Mindenki nevét bevési a szívébe, aki akár fizikailag, akár imádsággal eléje visz egy beteget.

„Néhány sündisznó roppant fázik egy téli éjszakán. Összebújnak hát, hogy egymást melegítve védekezzenek a hideg ellen. De mennél jobban összebújnak, annál jobban érzik egymás tüskéit, annál jobban szűrnak. Próbálnak hát távolodni. Csakhogy akkor ismét dideregnek. Valahogy így van ez az emberrel is. Ha eltávolodik társaitól, minden kihül körülötte, rideg lesz az élete. Ha közelít hozzájuk, némely szúrást, esetleg akaratlan tüskét el kell viselnie. De még mindig jobb szereteteink tüskés kedvét eltűrni, mint belefagyni az egyedüllétbe. Elvégre nekünk is vannak tüskéink, amelyeket a hozzánk ragaszkodók kénytelenek eltűrni. S ha él bennünk megértés, szeretet, e tüsképárbaj sosem okoz veszélyes sérüléseket.” (Kun Erzsébet)

„Az az én parancsom, hogy szeressétek egymást, amint én szerettelek benneteket.”
(Jn, 15,9–13)

a legutóbbi igen nagy népszerűségnek örvend. Főleg karácsony körül szokták a tévében adni ezt az összesen három Oscar-jelölést begyűjtött 1994-es változatot Wynona Ryder, Susan Sarandon, Kirsten Dunst és Claire Danes, illetve Christian Bale főszereplésével. Saoirse Ronan, Timothée Chalamet, Emma Watson és Meryl Streep személyében a legújabb feldolgozás sem kisebb filmcsillagokat vonultat fel. Gyönyörű, stílusos kosztümök, a mesebelien

Pugh), Beth (Eliza Scanlen) és Meg (Emma Watson) mind külön személyiség, s megvan mindegyiküknek a saját értéke és álma. Amy híres festő szeretne lenni Párizsban, Meg a világ különböző színpadain akarja megmutatni színészi tehetségét, Jo fantáziája pedig folyton szárnyal, s az állandóan tintás ujjai mutatják, hogy ezeket le is jegyzi. Egy nap elismert író nő akar lenni, akinek nem mondják meg, mit írhat, hanem nő léte szabadon papírra

Kisasszonyok (Little women)

Korunkban a család intézménye abszolút válságban van. A most megkötött házasságok 80%-a válással végződik, és a csonka lett az általános családmodell. Testvérek egymás ellen fordulnak, gyermekek nem beszélnek szüleikkel, apák kitagadják fiaikat, és ha együtt is marad egy család, igazi összetartásról sokszor már nem is beszélhetünk, inkább csak praktikus oka van annak, hogy mégis együtt maradnak. Valamit nem csinálunk jól, valami fontosat elfelejtettünk. A család értéke megszűnt, a lényeg elveszett: az áldozatvállalás és az igazi, felbonthatatlan szeretet. „A mai gyermekek ügyesebbek nálunk. A virtuális világban jobban kiismerik magukat, mint mi. De nevelni kell őket a közösségi életre, a családi életre. Nevelni kell őket, hogy áldozatot tudjanak hozni egymásért. Nem könnyű gyermekeket nevelni” – fogalmaz maga Ferenc pápa is. A legerősebb nevelés a példamutatás és a mintaadás. Ha pedig nem látunk magunk körül csodálatra méltó családokat, akkor érdemes olyan filmeket nézni, amelyekben követendő családkép tárul elénk. Ilyen a 2019-es **Kisasszonyok** (Little women).

Ez a nemrég moziba került amerikai romantikus dráma egy régi klasszikus regény, Louisa May Alcott azonos című művének legújabb megfilmesítése. 1933-ban, 1949-ben, majd legutóljára 1994-ben dolgozták fel, s ezek közül

szép tájak, és egy másik kor vizuális megjelenítése a több Oscar-díj-jelölés (legjobb film, legjobb női főszereplő, legjobb női mellékszereplő, legjobb adaptált forgatókönyv, legjobb eredeti filmzene, legjobb jelmez) közül nem véletlenül a legjobb jelmeznek járó díjat nyerte az idén.

Az észak-amerikai polgárháború (1861–1865) idején játszódó történet hősei egy valóban összetartó család nőtagjai. Az önkéntes katonának beálló családfő hiánya miatt a March lányok magukra maradnak a házban. A négy lánytestvér, Jo (Saoirse Ronan), Amy (Florence

vetheti gondolatait és érzéseit. Legbölcsőbb és legszelídebb testvérük, Beth a nagy szívről híres. Nincsenek eget rengető, világmegváltó álmai, de óriási szíve igen. Egy majdnem az életébe kerülő betegséget, egy fertőzést is amiatt kap el, mert a szomszédban lakó, náluk is szegényebb család gyermekein segít.

A nővérek teljes szimbiozisban nőnek fel édesanyjuk, a Marmee-nak (Laura Dern) becézett asszony szelíd terelgetése és óvó szárnyai alatt. Folyton elszórakoztatják magukat általuk megalkotott szindarabokkal. Jelmezt és díszletet készítenek, eljátsszák a Jo által írt

jólétet, hanem a boldogságot választja. A szerelemért örömmel lemond színészi álmairól is, amit Jo, az önmegvalósítás női élharcosa igen nehezményez, és nem tud megérteni. Esküvő előtt is arról gyözködi nővérét, hogy szökjenek meg, és valósítsák meg álmaikat. *„Csak mert mások az álmaim, nem jelenti azt, hogy kevésbé fontosak. Én otthont és családot szeretnék. Készen állok dolgozni és küzdeni, de mindezt John mellett”* – érteti meg testvérével szeretetteljesen a menyasszony. Jo, hogy megéljen írásaiból, New Yorkba utazik, s onnan rendszeresen pénzt küld családjának, hogy segítse őket. Egyetlen bánata, hogy nem írhat azt, amit akar. A kiadók a közízlést kiszolgálva krimiket vagy romantikus házassági történeteket kérnek tőle. Az ő szabad lelke többre vágyrna, de egyelőre be kell érnie ezzel. Mielőtt azon-

jeleneteket. Velük móka és játék az élet. Nem könnyű lépést tartani a négy lány energiájával, sodró lendületével. Épp ez fogja meg a tehetős szomszéd birtokos, Mr. Laurence (Chris Cooper) egyke és árván maradt unokáját, Theodore Laurence-t (Timothée Chalamet) is, akit a fivérüknek tekintő March lányok csak 'Laurie'-nak becéznek. A fiú irigylis az életigenlésüket, az összetartásukat, és hogy velük mindig történik valami, körülöttük mindig zajlik az élet. A szomorú hangulatban, szigorú rend szerint zajló és unalmas mindennapokból az ifjú titán számára a March házban tett látogatások jelentik a legnagyobb élvezetet. Még egy dolog középük vonzza: a legvadócabbjuk, Jo iránt érzett megkérdőjelezhetetlen szerelme. Tetszik neki minden a lányban az első perctől kezdve, s bár mindegyik fiatal hölgy testvérként tekint rá, Jo-val valóban különleges kapcsolat van köztük. Elválaszthatatlan barátok, mert Laurie valóban érti és értékeli Jo különleges belső világát.

Így telnek az évek, s ez az öt álmodozó fiatal olyan lesz egymás számára, mint a borsó meg a héja. A szentestétet Laurie és nagyapja is a szerényebb March házban tölti, mert bár az ellátás egyszerűbb, de a vidámsággal teli hangulatban elfeledkeznek bánatukról. A Laurie szüleit gyógyzó nagyapa a jószívű Beth-ben nagyon sok hasonlóságot vél felfe-

dezni elvesztett lányával, így egy zongorával is megajándékozza a tehetséges ifjú hölgyet. Az idősödő férfi felismeri, hogy ezekkel a vadóc lányokkal unokája testvéreket kapott, így az édesapa távollétében igyekszik segíteni a March családot. Egyik nap hír érkezik: édesapjuk otthonuktól távol betegen fekszik. Marmee odautazna, hogy ápolja férjét, de így is alig jönnek ki anyagilag hó végére. Jo, hogy pénzt szerezzen anyjuk utazására, a gyönyörű hosszú hajtát gondolkodás nélkül levágatja rövidre, s tincseit eladja. Bár teljesen fiús lesz, Laurie-nak így csak még jobban tetszik a bátor lány. Hatalmas a boldogság, amikor édesapjuk egészségesen hazatér édesanyjikkal.

A lányok naivak, s úgy érzik, számukra minden lehetséges. Nem akarnak megelégedni azzal, amit a világ kínál nekik. Sokkal szabadabbak, önállóbbak és bátrabbak, mint a korukbeli lányok. Ahogy szépen cseperednek és nővé érnek, gazdag vénlány nagynénjük (Meryl Streep) egyetlen célja, hogy jól házasítsa ki unokahúgait. Jo-val kapcsolatban azonnal feladja a reményt, hisz ő „reménytelen eset”. Meg szép és okos fiatal hölgy, s jó esélye lenne egy gazdag házasságra a magasabb körökben, ő azonban a sok találkozás során beleszeret Laurie fiatal, jóképű házitartójába, Mr. John Brooke-ba (James Norton), és vele köt házasságot, így esze helyett szívére hallgatva nem a

ban elutazik szerencsét próbálni, Laurie úgy érzi, meg kell vallja szerelmét a lánynak: *„Jo, szeretlek azóta, hogy megismertelek.”* Jo szívét összetörő válaszában fájdalommal sok fiatal átészik: *„Nem tehetek róla, de én nem tudnám úgy szeretni, ahogy megérdemelnéd, mert nem vagyok beléd szerelmes.”* Még hozzátesszi vigasztalásként: *„Én nem hiszem, hogy valaha is megházasodok. Túlságosan szeretem a szabadságomat ahhoz, hogy azt bárkiért is feladjam.”* A fiú, hogy feledje az elutasítást, hosszú európai vakációra indul, hogy távol legyen tőle.

March néni házasítandó listáján Amy a következő jelölt, így Európába viszi, festőiskolába járattja, s eleve arra készíti fel, hogy legfőképpen az észére hallgasson, ha eljön a házasságról való döntés ideje. Itt, ahol a lány az idősödő nagynénjén kívül senkit sem ismer az előkelő körökben, összetalálkozik Laurie-val, s rettentően megörülnek egymásnak. Az ifjú ledöbben, milyen szép fiatal lány lett a legkisebb húgocskájából, s melegség tölti el a régi ismerős láttán. Amy szomorúan veszi észre, hogy a fiú elkallódott, s nincs semmi életcélja: flörtöl minden lánnyal, váltogatja a nőket, iszik, szerencsejátékokat úz, és éli a léhűtő aranyifjak életét. Mint jó testvér, megrója ezért, s többre akarja ösztönözni. Egyre több időt töltenek együtt, s Laurie már nem kis húgocskáját látja

alá zuhan, hisz ő volt a legjobb lélek közülük, s mindig többre, szebbre, jobbra inspirálta környezetét. A temetés előtt, még nem sejtve, hogy Laurie immár sógora lett, Jo kifakad anyjának: „Lehet, hogy elhamarkodottan utasítottam el Laurie-t? Ő mindig jóban volt a családommal.” „– De szereted őt?” – kérdez vissza a lánya szívét jól ismerő édesanya. „– Nekem fontosabb, hogy szeressenek. Szeretve akarok lenni” – zúdul fel Jo. Az anya válasza bölcs: „Az nem ugyanaz, mint szeretni.” „– Tudom, csak annyira magányos vagyok” – hangzik a válasz. A nagy szabadságvágya ellenére érik tehát a fiatal lányban az érzés, hogy szeretne valakizhez tartozni.

Amikor az ifjú pár immár házaspárként hazatér Európából a temetésre, mindenkinek nagy a

elhunyt, és bár „reménytelen esetnek” aposztrofálta Jo-t, mégis ráhagyta egész vagyonát. Ő pedig ezen felbuzdulva nagy elhatározásra jut: lányiskolát alapít, ahol Amy festést, Meg színjátszást, ő pedig drámát taníthat. Beth emlékére természetesen zeneoktatás is lesz. A vadóc író nő megvalósítja álmait, sikert sikerre halmoz, s a hagyaték megfelelő kezelésével még a családjának is megteremti a jólétet. Már csak a szerelem hiányzik az életéből, de sokáig az sem várat magára. Jo sem szabadulhat sorsa elől. Egy New York-i lovag személyében megismeri azt, akire mindig is várt.

A romantikus, fordulatos történeten és a happy enden túl számos olyan tanulsága, mondanivalója van a filmnek, ami a 21. század embere számára megfontolandó. Bármivel kell

benne, hanem az erős, őt mindig jobbra inspiráló nőt. Nem jár más lányok után, s rossz szokásait is levetkőzi. Halálosan beleszeret Amy-be. Az egyetlen olyan March lányba, aki sosem testvérként tekintett a fiúra. Titkon már kislánként is szerelmes volt Laurie-ba, de mindig úgy érezte, hogy Jo mellett sosem rúghat labdába, hisz idősebb nővére úgymint mindig mindenben jobb nála. Bár az ifjú hölgynek van egy gazdag udvarlója, amikor Laurie szerelmet vall neki, és arra kéri, ne menjen hozzá férjhez, Amy vívódik. Nem lehet-e, hogy a fiú Jo-t keresi benne, hisz őt szerette egész gyerekkorukban. Végül szívére hallgat, és hisz Laurie őszinte érzelmeinek, így Európában össze is házasodnak.

Eközben otthon a család szomorú időszakot él. Nem akarják felzaklatni a távolban épp férjet kereső húgukat, így eltitkolják híradásaikban, hogy Beth újabb komoly betegséggel küzd. Az őt saját unokájaként szerető Mr. Laurence hiába hívja a legjobb orvosokat, a fiatal lány meghal, és ez az egész családot megrendíti.

Jo, aki közben távol a családtól a New York-i forgatagban küzd az íróvá válás rögös útján, sokszor gondol jó barátjára, Laurie-ra. Nagyon hiányzik neki, s elbizonytalanodik, hogy jól döntött-e, amikor elutasította, hisz a barátságát így elvesztette. Beth halála miatt maga

meglepetés. Csak Marmee tudja, mi játszódik le Jo szívében. Hiába nem szerelmes Laurie-ba, a fájdalomban és magányban nem könnyű örülni az ő boldogságuknak. A család amúgy is össze van törve. Egy részük a jóságos Beth-szel meghalt, s nehéz újra megtalálni nélküle az egységet. Jo felmegy a padlásra, régi kedves búvóhelyére, s napokig alig hagyja el a tetőteret. „Kisasszonyok” címmel regényt ír, melyben elmeséli életük történetét. Ez egyben gyászfeldolgozás is a számára, mert régebben, amikor nem volt ihlete, Beth mindig azt kérte tőle: „akkor legalább nekem írd, értem írd!” Bátorságra kap, erőt gyűjt, s beviszi a kiadóhoz az elkészült művet. A könyv hatalmas siker, s olvasók ezrei vásárolják a négy lány hétköznapi fordulatos történetét. March néni időközben

szembenéznie a March családnak, a szeretet olyan alapértelmezés számukra, amit sem szerelem, sem eltérő vágyak, sem különböző élethelyzet, sem halál nem kérdőjelezhet meg. Ezt kellene a mai családoknak újratanulniuk. Ha vannak is tuskéink, a „téli éjszakan” jobb egymáshoz közel lenni és egymást szeretni, mint engedni felbontani az egységet. „Maradjatok meg szeretetemben. (...) Ezeket azért mondom nektek, hogy az én örömöm legyen bennetek is, és teljes legyen az örömetök. Az az én parancsom, hogy szeressétek egymást, amint én szeretlek benneteket.” (Jn, 15,9–13)

Húsvéti sonkaleves

HOZZÁVALÓK:

• 40 dkg nyers füstölt sonka vagy tarja (esetleg füstölt csülök) • 50 dkg vegyes leveszöldség (sárgarépa, petrezselyemgyökér, zeller, karalábé, kelkáposztacikk, gomba, lila káposzta) • 1 nagy fej vörshagyma • 1 csokor petrezselyemzöld • 1 dl száraz vörösbor • 1 dl tejföl • 1 dl tejszín • 1 evőkanál natúr reszelt torma • 1 púpozott teáskanál liszt

ELKÉSZÍTÉS:

A füstölt húst előző nap hideg vízben áztatjuk. Másnap az áztatólevet leöntjük róla, és 2 liter friss vízben tesszük fel főni. Ha felforrt, kis lángon addig főzzük, amíg annyira megpuhul, hogy a villa hegye könnyen beleszalad. Levéből kivéve nagyon éles késsel – rostjaira merőlegesen – kockákra vagdadjuk. (Azért kell nagyon éles kés, mert a meleg sonkát nehéz szeletelni.)

A sonkalébe beletesszük az összes megtisztított és vékony hasábokra vagdalt vegyes zöldséget, a hagymát és a sonkakockákat. Ha a zöldség is megfőtt, akkor a lisztet simára keverjük a borral, a tejjel és a tejszínnel, beleszórjuk a finomra metélt petrezselyemzöldet, és a forrásban lévő levest behabarjuk vele.

Tálaláskor a reszelt tormára merjük.

JÓ ÉTVÁGYAT
KÍVÁNUNK!

Medvehagymás göngyölt csirkemell

HOZZÁVALÓK:

• 4 db csirkemellfilé • 20 dkg trappista sajt • 4-5 levél medvehagyma • 10 dkg füstölt sonka • 8-10 szelet angolszalonna • só • őrölt fehérbors • szárnyasfűszer-keverék

ELKÉSZÍTÉS:

A csirkemelleket szétnyitjuk, kiklopfoljuk, sózunk, megszórjuk szárnyasfűszer-keverékkel. A trappista sajtot lereszeljük, a medvehagymát apróra, a sonkát kis kockákra vágjuk.

A reszelt sajtot összekeverjük a sonkával és a medvehagymával. Ízesítjük sóval, őrölt borsal. A töltelék a hússzeletek egyik oldalára halmozunk és felgöngyöljük. Minden tekercest – mérettől függően – 2-3 szelet angolszalonnába burkolunk. A göngyöleget szorosan alufóliába csavarjuk.

Tepsibe vagy sütőrácsra tesszük, és előmelegített sütőben kb. 20 percet sütjük, utána kibontjuk a csomagok tetejét, és 10-15 percre visszatesszük a sütőbe, amíg szép piros színt kap. Tetszőleges körettel tálaljuk.

Citromos-fehércsokis répaszelet

HOZZÁVALÓK:

A tésztához: • 35 dkg liszt • 15 dkg darált dió • 1 teáskanál őrölt fahéj • 1 csipet só • 1 dkg szódadikarbóna • 4 db tojás • 25 dkg cukor • 25 dkg sárgarépa • 20 dkg őszibarackbefőtt • 2 dl étolaj

A krémhez: • 6 evőkanál liszt • 6 dl tej • 1 tábla fehér csokoládé • 20 dkg vaj • 20 dkg porcukor • 2 db citrom

ELKÉSZÍTÉS:

1. A tésztához összekeverjük a lisztet a dióval, a fahéjjal, a sóval és a szódadikarbónával.
2. A tojást kissé habosra keverjük a cukorral, hozzákeverjük a megtisztított és lereszelt répát, a lecsöpögtetett és apróra vágott barackot, hozzáöntjük az olajat, és az egészet összeforgatjuk a lisztes-diós keverékkel.
3. A masszát 3 egyenlő részre osztjuk, és kb. 20 x 30 cm-es, sütőpapírral bélelt tepsiben, külön-külön, 180 fokra előmelegített sütőben kb. 25 perc alatt megsütjük.
4. A lisztet simára keverjük a tejjel, és alacsony lángon, állandó kevergetés mellett sűrű péppé főzzük. Még forrón hozzákeverjük az összetördelt csokoládét, és kihűtjük. A puha vajat kihabosítjuk a cukorral, majd simára keverjük a lisztes krémmel. Végül hozzákeverjük 2 citrom kifacsart levét és 1 citrom lereszelt héját.

Ha a lapok kihűltek, betöltjük a krémmel, és egy éjszakára hűtőbe tesszük. Másnap szeleteljük.

H. VARGA ÉSZTER

Különbözőségek, melyek közelebb hozzák egymáshoz a katolikus és protestáns hívőket

Ökumenikus értekezés az Eucharisztiairól

A görögkatolikus egyház január 28-án emlékezik meg szír Szent Efrémről. E dátumhoz kötődően a róla elnevezett debreceni óvoda és iskola minden évben különféle programokkal tiszteleg a teológus és hitvalló előtt, ám idén a Szent Efrém Napok keretében nem az ő személye került fókuszba, hanem az Eucharisztia. A témában Terdik János szervezőelkész atya és Nyirán János fődiakónus atya tartott előadást, a sort pedig Kocsis Fülöp érsek-metropolita és Fekete Károly református püspök beszélgetése zárta, amely során rávilágítottak arra, hogy bár nem egyformán közelíti meg a két vallás a gyakorlatban az Eucharisztiait, a cél viszont mindenkinél egy: az abban való rendszeres részesüléssel közelebb kerülni az Isten országához, az örök élethez.

Amint arról már sokan értesültek, idén hazánk ad otthont a Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszusnak, amit szeptember 13–20. között rendeznek Budapesten. Ennek évében az ökumenikus imahét után egyszerre volt mód az Eucharisztia és az ökumenére koncentrálni a január 31-én – a Szent Efrém Görögkatolikus Általános Iskolában – tartott előadás, melynek címe: „Ízleljétek és lássátok! – ökumenikus beszélgetés az Élet Kenyeréről”.

A református főpásztor tanítása elején elmesélte, hogy részéről nem új keletű az ökumenikus kapcsolat, hiszen szülőfaluja, a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Tornyospálca azonos arányban osztozott a falu lakosságán: reformátusok, római és görögkatolikusok egyaránt éltek a településen.

Kedves történetnek köszönhető, hogy már kicsi gyermekként hamar kialakult kötődése a görögkatolikus egyházzal. Püspök úr megkérte a szintén református lelkészként szolgáló édesapját, hadd mehessen be a görögkatolikus templomba, mert szeretné látni belülről is. Érdeklődve kérdezte a faluban akkor szolgáló görögkatolikus papot, Kovordányi Lászlót, hogy mi micsoda, így egyebek mellett a keresztelekűt is felkeltette érdeklődését. László atya megkérte, hogy tartsa a fejét a kúthoz, így lett „megkeresztelve” görögkatolikus módon is a Tiszántúli Református Egyházkerület főpásztora.

A személyes hangvételű bevezető után kezdte el magyarázni, hogy mit jelent a reformátusoknál az Eucharisztia, vagy ahogy ők nevezik: az úrvacsora. Püspök úr felhívta a figyelmet arra, hogy templombelsőik egyszerűségéből két jellegzetes liturgikus bűtor minden esetben kiemelkedik: az egyik az igehirdetésre használt szószék, a másik pedig egy asztal. „Ennél az asztalnál, amikor meg van terítve, valóságos emberek, valóságos étkezést hajtanak végre. Természetesen nem úgy, mint ott-

hon, hanem szimbolikusan értelmezve, de az asztal mindig emlékeztet arra, hogy ez az Úr asztala!” – mondta Károly püspök.

„Hollandiában sokfelé szakadt a református egyház – folytatta –, de még ma is vannak olyan csoportok, akik úrvacsorához 12 széket tesznek az asztal köré, és így »turnusváltásokban« járulnak oda. Igaz, ez időigényes, de visszautal arra, ahogyan Jézus Krisztus megülte tanítványaival az utolsó vacsorát. A nagycsütörtök esti pászkavacsora mellett arra a mennyei lakomára is emlékeztet minket, amelyikre Jézus Krisztus vár bennünket az Isten országában, aki megszenvedte értünk a halált, föltámadt, fölment a mennybe, és »vissza fog jönni ítélni eleveneket és holtakat«, és ő mint győztes az asztalfőn, mindannyiunkat vendégül fog látni.”

„A Megváltó akarata szerint az asztalközösség egy olyan intim együtlet, amit nem teszünk meg olyannal, akitől félünk, aki hátra támad, akivel nem merünk egy tányérból enni, mert akivel megosztjuk az ételünket, az testvérünk” – hangsúlyozta Fekete Károly püspök úr, majd felidézte,

hogy Jézus asztalközösségei sokkal korábbra nyúlnak vissza, mint az utolsó vacsora.

„Nagyon emlékezetes asztalközösségek vannak az újszövetségi Szentírásban, de mindegyikben közös, hogy az asztalfőn Jézus Krisztus ül, ő a házigazda, és ő osztja meg velünk magát, a lényét, úgy, mint megváltó. Nagyon örültem annak, hogy az ökumenikus imahét alkalmain többször visszautalás történt Jézus asztalközösségeire, hiszen nem lehet elég-szer hangsúlyozni azt, hogy mi Krisztussal vagyunk közösségben” – fogalmazta meg a püspök úr.

Majd azzal folytatta, hogy „a református egyházban is szentség az úrvacsora, mondhatni »csúcspont«, mert az az igazi egyháztag, aki nem csak benéz a templomba, hanem rendszeresen úrvacsorához járul. Ezt a folyamatot meg kell ismerni, aminek elengedhetetlen feltétele a konfirmáció. Ezzel lehet megérteni az úrvacsora lényegét, ami a református felfogás szerint nem más, minthogy Krisztussal kerülünk egy titokzatos asztalközösségbe. Kulcsfontosságú ebben a titok, hiszen a hit szempontjából míg a hétköznapi dolgokban a legtöbb tennivalót, eseményt a racionalitás mentén igyekszünk megérteni, addig vannak folyamatok, amiket nem lehet így megközelíteni” – hangsúlyozta püspök úr.

Az úrvacsora egyik leglényegesebb mozzanata az, hogy az asztalhoz ki kell menni, kézbe fogni a kenyeret, és a kehelyből meginni a bort.

„Ha az ember szeretne találkozni Jézus Krisztussal, azt emberi fogalmakkal nem tudjuk megmagyarázni, hogy hol és hogyan történik, de hogy van valóságos találkozás Jézus Krisztussal, azt mi is hisszük” – tette hozzá Fekete püspök úr, majd egy félreértést is eloszlattott, mert a reformátusok nem csupán egy emlékvacsorát ülnek, hanem „Unio mystica cum Christo”-t élnek át, azaz titokzatos közösséget Krisztussal. A régi nagy reformátorokat, Luthert, Zwinglit és Kálvint is nagyon foglalkoztatta, hogyan is történik ez a találkozás. Ma már az az elfogadott, hogy e találkozást a Szentlélek biztosítja a szíven belül” – világított rá püspök úr.

„Hogy lesz a matériából lelkünket tápláló dolog? Miért kell ehhez megenni a kenyeret és

Öt követően Kocsis Fülöp érsek-metropolita atya szólalt fel, és elmondta, hogy ő is ott volt azon a NEK-előkészítő konferencián, ahol Fekete püspök úr beszélt az úrvacsoráról, és Fülöp metropolita először hallott olyan tanítást a protestáns áldozási szokásról, hogy felsejlett benne: valóban van remény a közeledésre. „Ha ezt a vonalat visszük tovább, akkor nagyon hamar ki fog derülni, hogy sokkal közelebb vagyunk egymáshoz, mint azt elődeink gondolták” – hangsúlyozta Fülöp metropolita, majd rátért a keleti egyház sajátosságaira az Eucharisziát illetően.

Többek között arra, hogy a misztériumokat nagyon nagy tisztelettel kezeljük, amit talán egyesek túlzónak is tartanak. Tehát amíg a református hívek kezükbe vehetik a kelyhet, és

Jézus Krisztusra, a királyné az Istenszülőre, Máriára utal. A bal oldal sem marad üresen, oda kilenc kis »darabka« kerül, amelyek a mennyország lakóit jelképezik. Így emlékezünk meg az angyalokról, főpapokról, vértanúkról, szerzetesekről, ingyenes gyógyítókról, prófétákról...”

A fennmaradó proszforadarabokat a Bárány alá helyezi a pap, és megemlékezik az élőről, elsőként a regnáló Szentatyáról – napjainkban tehát Ferenc pápáról –, majd a görögkatolikus egyház metropolitájáról és főpásztoráról, utána pedig azokról a személyekről, akikről szándékozik. Még „egy sorban” tiszteleg az elhunytakért, a legvégén pedig egy darabkát saját magáért helyez el a diszkoszon.

meginni a bort?” – tette fel a kérdést Fekete püspök úr, majd elárulta, hogy „mindez azért van, mert így lehet leginkább kézzelfoghatóvá tenni Jézus Krisztus halálát, aki miattunk halt meg a kereszten. Ha jól és hittel veszem magamhoz ezeket a jegyeket, akkor biztosan megtörténik az emberben az átváltozás.”

Érdekes tény, hogy csak 1985-től tette lehetővé a református liturgikus rend, hogy minél gyakrabban élhessék át a hívek a Krisztussal való találkozást. A debreceni Nagytemplomban akár kéthetente is van erre alkalom – mozdulni is kell ebbe az irányba Fekete püspök úr szerint.

A református főpásztor egy fontos párhuzamra is felhívta előadása végén a figyelmet, mégpedig arra, hogy a reformátusokat és a görögkatolikusokat összeköti a két szín alatti Eucharisztia vétele. „Ez egy nagyon fontos dolog szerintem. Mert így valóban testünkbe kerül mindkét jegy!” – zárta tanítását a református főpásztor.

ihatnak belőle, addig a görögkatolikusoknál az aranyból készült liturgikus edényeket csak az arra jogosult felszentelt személy foghatja meg.

Ezt követően részletesen beszélt érsek-metropolita atya az Eucharisztia előkészületéről.

„Ennek folyamatát a hívek nem látják, mivel az ikonosztáz (képállvány) mögött történik. Még a Szent Liturgia előtt egy igen hosszú, majdnem negyedórás imádsággal készíti elő a pap a kenyeret. Ehhez egy »zsemleszerű«, ún. proszforát használ, melynek közepére sütés előtt egy pecsét kerül. Nyolc betű van rajta: ICXC NIKÁ (Jézus Krisztus győz). Amikor a pap az előkészületet végzi, fog egy kis lándzsát, és a cipőből négyzet alakban kivágja a pecsétformát. E kenyérből helyez rá a diszkoszra, vagyis az aranytányérkára – ez lesz a Bárány. Aztán a maradék kenyérből háromszög alakú kenyérdarabkát vág ki, és a Bárány jobb oldalára helyezi el, miközben a 44. zsoltárból idézve mondja: »A királyné jobbold felől áll aranyos ruházatban, körülvéve fényes, sokszínű pompával.« A Bárány

Mindez a mennyországot jelképezi: azokat, akik már biztosan ott vannak, és akik oda készülnek.

A bor akkor kerül a kehelybe, amikor az IC XC (Jézus Krisztus) feliratba a pap lándzsát szúr, ezzel megidézve azt, amikor a Megváltó oldalát lándzsával átszúrták a kereszten, és abból vér és víz folyt ki (vö. Jn 19,34).

Az előkészület vége az, amikor ezeket a „személyeket” fölviszi a pap az oltárra, és egy újabb imát (eucharisztikus imádságot, más néven anafórát) mond el értük, amivel ismét megemlékezik róluk.

„Az egész Szent Liturgia lényege, hogy a mennyországba kerülésért imádkozunk, hogy erről le ne maradjunk, és ott legyünk mindnyájan a Bárány körül. Így emlékezünk meg egyszerre az utolsó vacsoráról és a mennyei lakomáról” – zárta gondolatait Fülöp metropolita.

Január 7.

Február 9–16.

Február 21–23.

Február 2.

Február 19.

Február 22.

Február 8.

Február 20.

Február 24.

Január 7. Fülöp metropolita és Atanáz püspök megáldották a Myra görögkatolikus kávézó, ajándék- és kegytárgyboltot Debrecenben.

Február 2. Fülöp metropolita Baján diakónus-sá szentelte Vaskó Györgyöt.

Február 8. Nyíregyházán rendezték meg a metropólia országos farsangi bálját.

Február 9–16. Tizenharmadik alkalommal rendezték meg hazánkban a hHázasság hHetét, melyben mindhárom egyházmegyénk aktívan részt vett országsszerte.

Február 19. A Pécsi Egyházmegye meghívására, a Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus jegyében tartott előadást Fülöp metropolita a trónon ülő Bárány szimbólumáról.

Február 20. Az edelényi görögkatolikus oktatási intézményekben tett látogatást Michael August Blume apostoli nuncius.

Február 21–23. Görögkatolikus hittanárok lelkigyakorlata és katechetikai továbbképzése volt Máriapócsn.

Február 22. A kommunizmusban a zaklatások, megpróbáltatások alatt tanúsított hitéért Imre Margit Ágota bazilita szerzetes nővér kapta a Hit Pajzsa díjat.

Február 24. A Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus jegyében a proskomidiáról tartott előadást Fülöp metropolita a Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskolán.

Mindenkit arra kérünk, hogy

MARADJON OTTHON,
és kövesse onnan az élő közvetítéseket.

*Vigyázzunk egymásra, hogy a járványt követően
mindenkivel újra találkozhassunk majd
a templomokban.*

Tegyük templommá otthonunkat!

Vegyünk részt a világhálón keresztül minél több szertartáson!

A hazánkat is sújtó koronavírus terjedése miatt a kormányrendeletre igazodva metropolóliánk is mindenkit otthonmaradásra buzdít. Istennek hála, a technika segítségével azonban számos templomban részt vehetünk minden egyes szertartáson okostelefonunkon, táblagépünkön, számítógépünkön keresztül. Az alábbiakban összegyűjtöttük azon elérhetőségeket, ahol élően kapcsolódhatunk be a szertartásokba.

Tisztítsuk meg lelkünket, tegyük templommá otthonainkat, dicsőítsük a feltámadt Krisztust, és imádkozzunk, hogy mihamarabb újra biztonságban részesülhessünk az ő Szent Testében és Vérében.

Facebookon

Csengeri Görögkatolikus Egyházközség
Timári Görögkatolikus Egyházközség
Kálmánházi Görögkatolikus Liturgia
Mándoki Görögkatolikus Egyházközség
Bátorligeti Görögkatolikus Egyházközség
Sóstóhegyi Görögkatolikus Egyházközség
Debreceni Görögkatolikus Parókia
Szent Miklós Görögkatolikus Székesegyház
Miskolc-Belvárosi Görögkatolikus Parókia és
Püspöki Székesegyház
Görögkatolikus Médiaközpont
(Minden szertartást Máriapócsról közvetítenek)

Weboldalon

Szeged: szegoke.hu
Budapest-Rákosmente:
rakosigorogok.hu/szertartasok-esemenyek
Debrecen, Attila téri főszékesegyház:
hd.gorogkatolikus.hu/media-elo-kozvetites
Nyíregyháza, Szent Miklós-székesegyház:
nyirgorkat.hu →Médiatár→Élő közvetítés
Miskolc, Búza téri székesegyház:
migorkat.hu/index.php/hirek/
eloben-a-szekesegyhazbol

TEGYÜK TEMPLOMMÁ OTTHONAINKAT!